

Vides pārskats

1.redakcija

Izstrādāja: Valkas novada dome

2015

IEVADS	4
1. PAMATINFORMĀCIJA	4
2. VIDES PĀRSKATA IZSTRĀDES NEPIECIEŠAMĪBA	5
3. VIDES PĀRSKATA IZSTRĀDĀŠANAS PAMATPRINCIPI UN PROCEDŪRA	7
4. PLĀNOŠANAS DOKUMENTU PAMATNOSTĀDNES	8
4.1. TERITORIJAS PLĀNOJUMA PAMATNOSTĀDNES	8
4.2. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS PAMATNOSTĀDNES	8
4.3. SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	9
4.3.1. DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNI	9
4.3.2. SUGU AIZSARDZĪBAS PLĀNI	9
4.3.3. CITI UZ TERITORIJU ATTIECINĀMIE PLĀNOŠANAS DOKUMENTI	10
4.3.3.1. AUGSTĀKA LĪMEŅA PLĀNOŠANAS DOKUMENTI	10
4.3.3.2. ŪPJU BASEINU APGABALU APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS	11
5. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS UN IESPĒJAMĀS IZMAINAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS. NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMA ĪSTENOŠANAS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS	12
5.1. ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	12
5.1.1. ATRAŠANĀS VIETA	12
5.1.2. IEDZĪVOTĀJI	12
5.1.3. KLIMATS	12
5.1.3. DERĪGIE IZRAKTEŅI	12
5.1.3.1. Smilts un grants	13
5.1.3.2. Kvarca smilts	15
5.1.3.3. Kūdra	15
5.1.3.4. Māls	16
5.1.3.5. Sapropelis	16
5.1.4. LAUKSAIMNIECĪBAS TERITORIJAS	17
5.1.5. MEŽI	17
5.1.6. PURVI	18
5.2. VIDES STĀVOKĻIS	18
5.2.1. ATMOSFĒRAS GAISA KVALITĀTE	18
5.2.2. VIRSZEMES UN PAZEMES ŪDEŅU KVALITĀTE	19
5.2.3. DZERAMĀ ŪDENS KVALITĀTE	25
5.2.4. ATKRITUMU DAUDZUMS, RAKSTUROJUMS UN TO APSAIMNIEKOŠANA	27
5.2.5. KAPSĒTAS	28
5.2.6. POTENCIĀLI PIEŠĀRŅOTO TERITORIJU RAKSTUROJUMS UN TO IZVIETOJUMS	28
5.2.6. TERITORIJAS BIOLOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA UN TĀS AIZSARDZĪBA	31
5.2.6.1. Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāts	32

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

5.2.6.2. Aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja”	33
5.2.6.3. Dabas liegumi	34
5.2.6.5. Mikroliegumi	37
5.2.7. KULTŪRVĒSTURISKE OBJEKTI, TO RAKSTUROJUMS UN KULTŪRVĒSTURISKĀS VIETAS AIZSARDZĪBA	37
5.2.8. AINAVA	38
5.2.8. POTENCIĀLIE RISKĀS OBJEKTI UN TERITORIJAS UN TO IZVIETOJUMS	39

6. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

6.1. TIEŠĀS IETEKMES	39
6.2. NETIEŠĀS IETEKMES	40
6.3. ĪSLAICĪGAS UN ILGLAICĪGAS IETEKMES	40
6.4. ILGLAICĪGĀS IETEKMES	41
6.5. SUMMĀRĀS IETEKMES	41

7. IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANA

7.1. VIDES POLITIKA UN VIDES AIZSARDZĪBAS NORMATĪVI	43
7.2. IETEKMES UZ VIDI SAMAZINOŠI PASĀKUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMA VADLĪNIJĀS	44

8. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI

8.1. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI TO IEKĻAUSANA PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ	44
---	----

9. IESPĒJAMĀS IZMAINĀS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS

10. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

11. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES IZVĒRTĒJUMS

12. PAREDZĒTIE PASĀKUMI MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

13. KOPSAVILKUMS

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

IEVADS

Valkas novada Attīstības programmas 2015. – 2021.gadam un Valkas novada teritorijas plānojuma 2016. – 2027.gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma **Vides pārskatā** atspoguļots vides stāvoklis un ar to saistītās iespējamās vides problēmas Valkas novadā. Vides pārskatā izskatīta esošās un prognozējamās situācijas vides problēmu novērtēšanā, norādītas nozīmīgākās problēmas un to risinājumi, kas nākotnē varētu būt saistīti ar plānošanas dokumentā paredzētajām rīcībām. Vides pārskats izvērtē, vai pēc attīstības un plānošanas dokumentu īstenošanas tiks izraisītas negatīvas pārmaiņas vidē.

1. Pamatinformācija

Plānošanas dokumenta nosaukums	Valkas novada Attīstības programma 2015 – 2021 Valkas novada teritorijas plānojums 2016 - 2027
Novads	Valkas
Iedzīvotāju skaits novadā 01.01.2015	9670
Teritorijas lielums	906,8 km ²
Novadā ietilpstošās teritorija	• Valkas pilsēta • Ērgemes pagasts • Kārķu pagasts • Valkas pagasts • Zvārtavas pagasts • Vijciema pagasts
Nozīmīgākie autoceļi	Valsts galvenie autoceļi • Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) (A3/E264) 1.šķiras: • Valka – Rūjiena (P22) • Valka – Vireši (P23) • Smiltene – Valka (P24)
Pieguļošās administratīvās teritorijas	• Igaunijas Republika • Apes novads • Smiltenes novads • Srenču novads • Burtnieku novads • Naukšēnu novads
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	Dabas liegumi • Bednes purvs • Burgas pļavas • Kārķu purvs • Lapiņu ezers • Sedas purvs • Taurīšu ezers • Vadaiņu purvs Aizsargājamo ainavu apvidus • Ziemeļgauja Biosfēras rezervāts • Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts
Novada attīstības un plānošanas dokumentu izstrādātājs	Valkas novada domes attīstības un plānošanas nodaļa

Novada attīstības programmas un teritorijas plānojuma izstrādes laikā sadarbības un informācijas iegūšanā iesaistītās institūcijas	• Vides pārraudzības valsts birojs • Dabas aizsardzības pārvalde • LR VZD Vidzemes reģionālā nodaļa • VSIA Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi • Vidzemes plānošanas reģions • Valsts vides dienestaValmieras reģionālā vides pārvalde • VAS „Latvijas valsts meži” • Valsts meža dienesta Ziemeļvidzemes virsmežniecība • Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija • Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra • VAS „Latvijas valsts ceļi” • Veselības inspekcija Vidzemes kontroles nodaļa
Institūcijas un organizācijas, kam nosūtīts vides pārskats	• Vides pārraudzības valsts birojs • Dabas aizsardzības pārvalde • VSIA Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi • Vidzemes plānošanas reģions • Valsts vides dienestaValmieras reģionālā vides pārvalde • VAS „Latvijas valsts meži” Austrumvidzemes mežsaimniecība • Valsts meža dienesta Ziemeļvidzemes virsmežniecība • Valsts meža dienesta Austrumvidzemes virsmežniecība • Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija • VAS „Latvijas valsts ceļi” • Veselības inspekcija

2. Vides pārskata izstrādes nepieciešamība

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt vidi. Vides pārskatā ir noteikta, aprakstīta un novērtēta plānošanas dokumentos plānoto darbību, iespējamo to alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi.

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību un vides pārskata sagatavošanas kārtību nosaka nacionālā likumdošana un Latvijas saistības attiecībā pret Eiropas direktīvām:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EEK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmi uz vidi novērtējumu;
- LR likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998. gada 14. oktobris)
- Ministru Kabineta noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004.).
- Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja lēmumu Nr. 5 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu” (19.02.2015).

Objekta raksturojums

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma objekti ir Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam un Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam.

Valkas novada teritorijas plānojumu sastāda šādi dokumenti:

- ✓ Paskaidrojuma raksts;
- ✓ Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
- ✓ Grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa).

Valkas novada teritorijas plānojums tiks pieņemts Valkas novada domē pašvaldības saistošo noteikumu veidā.

Izstrādājamā Valkas novada teritorijas plānojumā (2016. – 2027.) tiks noteikta novada teritorijas plānotā un atļautā izmantošana. Vides pārskata izstrādāšana notiek vienlaicīgi ar Valkas novada teritorijas plānojuma 1. redakcijas izstrādi.

Valkas novada Attīstības programmā ietvertas sekojošas daļas:

- Pašreizējās situācijas analīze - attīstības tendences, problēmas un izaugsmes resursi;
- Stratēģiskā daļa - vidēja termiņa attīstības prioritātes, rīcības virzieni un pasākumu kopums, vidējā termiņā sasniedzamie rezultāti;
- Informācija par attīstības programmas izstrādes procesu;
- Rīcības un investīciju plāns - rīcības un investīciju projektu kopums ne mazāk kā trīs gadu periodam, norādot to sasaisti ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- Īstenošanas uzraudzības kārtība – uzraudzības un ziņojuma sagatavošanas periodiskums, ziņojumā analizējamie uzraudzības rādītāji.

Vides pārskata sagatavošana

Vides pārskats izstrādāts, balstoties uz novada plānošanas dokumentos ievietoto informāciju par novada dabas apstākļiem, vides kvalitāti un attīstības iespējām, kā arī konsultējoties ar dabas aizsardzības speciālistiem, kuri veikuši īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanu. Plānošanas dokumentā ievietotā informācija par vides kvalitāti un nozīmīgākajām vides problēmām ir pietiekama, kas kopumā dod iespēju novērtēt vides stāvokli novadā. Papildus minētajai informācijai vides pārskata sagatavošanā tika izmantoti nacionālo monitoringu dati un potenciālās vides problēmas apsektas uz vietas.

Vides pārskatā iekļautā informācija.

1. Vides pārskata sagatavošanas procedūras apraksts, informācija par iesaistītajām institūcijām, sabiedrības līdzdalību un rezultātiem.
2. Valkas novada attīstības programmas (2015. – 2021.) un Valkas novada teritorijas plānojuma (2016. – 2027.) mērķu un rīcību atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kas saistīti ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu.
3. Valkas novada attīstības programmas un teritorijas plānojuma mērķu un rīcību atbilstība citiem plānošanas un vides aizsardzības dokumentiem (Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas plāns 2014.- 2020.gadam, Vispārējā Savienības vides rīcības programma (VRP) līdz 2020. gadam „Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem”, Vides politikas pamatnostādnes 2014. -2020. gadam, Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 1999; Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija 2030) ar galveno rīcības plānu - vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentu Nacionālais attīstības plānu 2014.-2020.gadam).
4. Valkas novada esošais vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokumenti netiktu īstenoti:
 - Atmosfēras gaisa kvalitāte;
 - Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte;
 - Dzeramā ūdens kvalitāte;
 - Degradēto un potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums;
 - Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana;
 - Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība;
 - Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vides aizsardzība;
 - Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums.
5. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās, ko plānošanas dokumentu īstenošana var būtiski ietekmēt.
6. Ar plānošanas dokumentiem saistītās vides problēmas, to raksturojums un vērtējums.
 - tūrisma un rekreācijas centru izbūve;
 - notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis lauku teritorijās;

- degradētās teritorijas;
 - NATURA 2000 teritorijas;
 - kultūrvēsturiskie objekti un teritorijas.
7. Valkas novada attīstības programmā un teritorijas plānojumā paredzēto rīcību un teritorijas izmantošanas un to alternatīvu būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums, tanī skaitā, ņemot vērā tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, kā arī pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi. Novērtējumam jāietver ietekme uz cilvēkiem, viņu veselību, materiālajām vērtībām, kultūras, arhitektūras un arheoloģisko mantojumu, dabas un ainavas daudzveidību, augsnes kvalitāti, ūdens kvalitāti, gaisa kvalitāti un klimatiskajiem faktoriem.
 8. Priekšlikumi risinājumiem, lai novērstu vai samazinātu Valkas novada attīstības programmā (2015. – 2021.) un Valkas novada teritorijas plānojumā (2016. – 2027.) paredzēto darbību negatīvo ietekmi uz vidi.
 9. Plānošanas dokumentu īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums.
 10. Valkas novada attīstības programmā (2015. – 2021.) un Valkas novada teritorijas plānojumā (2016. – 2027.) paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums.
 11. Priekšlikumi monitoringam Valkas novada attīstības programmā (2015. – 2021.) un Valkas novada teritorijas plānojumā (2016. – 2027.) paredzētajām rīcībām un to īstenošanai.

3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra

Valkas novada attīstības programmas (2015. – 2021.) un Valkas novada teritorijas plānojuma (2016. – 2027) vides pārskats izstrādāts atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004). Vides pārskats sagatavots, analizējot novada attīstības un plānošanas dokumentu atbilstību vides aizsardzības saistošo noteikumu prasībām un novada teritorijas plānojuma un attīstības programmas izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistīto institūciju nosacījumiem. Vides pārskats izstrādāts, balstoties uz novada attīstības programmas un teritorijas plānojuma dokumentos ievietoto informāciju par novada dabas apstākļiem, vides kvalitāti un attīstības iespējām, kā arī konsultējoties ar dabas aizsardzības speciālistiem, kuri veikuši īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanu. Novada attīstības programmā un teritorijas plānojuma dokumentos ievietotā informācija par vides kvalitāti un nozīmīgākajām vides problēmām ir pietiekama, kas kopumā dod iespēju novērtēt vides stāvokli novadā. Papildus minētajai informācijai vides pārskata sagatavošanā tika izmantoti nacionālo monitoringu dati un potenciālās vides problēmas apsektas uz vietas.

Atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004) prasībām Valkas novada teritorijas plānojuma vides pārskata sabiedriskā apspriešana paredzēta sešas nedēļas no paziņojuma publicēšanas „Ziemeļlatvijā”. Informācija par minēto pasākumu tiks ievietota laikrakstos „Ziemeļlatvija” un „Valkas Novada Vēstis”. Vides pārskats, Valkas novada attīstības programma (2015. – 2021.) un Valkas novada teritorijas plānojums (2016. – 2027.) tiks ievietots Valkas novada mājas lapā. Vides pārskats atzinuma sniegšanai tiks nosūtīts:

- ❑ Valsts vides dienesta Valmieras reģionālajai vides pārvaldei;
- ❑ Dabas aizsardzības pārvaldei;
- ❑ Veselības inspekcijas atbilstošai struktūrvienībai;
- ❑ Vidzemes plānošanas reģiona administrācijai.

Paziņojums par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu tiks nosūtīts Vides pārraudzības valsts birojam, ievietošanai biroja interneta mājas lapā.

4. Plānošanas dokumentu pamatnostādnes

Valkas novada attīstības programmas (2015. -2021.) un Valkas novada teritorijas plānojums (2016. – 2027.) nodrošina Valkas novada attīstības programmas 2010. – 2016.gadam pēctecību un Valkas novada teritorijas plānojuma (2010. – 2022.), izvērtējot sasniegtos mērķus un rezultātus, un ņemot vērā izmaiņas sociālekonomiskajā situācijā.

4.1. Teritorijas plānojuma pamatnostādnes

Valkas novada teritorijas plānojums (2016. – 2027.) ir Valkas novada administratīvās teritorijas plānojums, kurā attēlota teritorijas pašreizējā izmantošana, noteikta plānotā (atļautā) izmantošana.

Teritorijas plānojums izstrādāts pamatojoties uz Valkas novada domes 2014. gada 27. novembra sēdes lēmumu (Protokols Nr. 16, 8.§.) "Par jauna Valkas novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu, tā izstrādes vadītāju un darba uzdevuma apstiprināšanu". Valkas novada teritorijas plānojuma izstrādāšana uzsākta saskaņā ar Latvijas Republikas likumu „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (2011.) un pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem par teritorijas plānojuma izstrādi, dabas liegumiem, aizsargjoslām un citiem noteikumiem, kas attiecas uz teritorijas izmantošanu.

Teritorijas plānojuma mērķis izriet no Valkas novada teritorijas attīstības mērķa – nodrošināt novada līdzsvarotu un ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, saglabājot un uzlabojot vides kvalitāti, racionālu dabas, cilvēku, materiālo resursu izmantošanu un kultūras mantojuma saglabāšanu

Teritorijas plānojuma galvenie mērķi:

- ✓ novada teritorijas attīstībai nepieciešamo telpisko pamatnosacījumu izvērtēšana;
- ✓ nepieciešamo prasību un ierobežojumu noteikšana zemes izmantošanai novada teritorijā;
- ✓ priekšnosacījumu veidošana vides kvalitātes nodrošināšanai un teritorijas racionālai izmantošanai;
- ✓ nekustamā īpašuma izmantošanas tiesību un sabiedrības vajadzību līdzsvarošana;
- ✓ dabas un kultūras mantojuma, raksturīgās ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.

Izstrādājot teritorijas plānojumu ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un novada pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi. Ievērojamu daļu Valkas novada teritorijas aizņem valsts nozīmes un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, līdz ar to viens no nozīmīgākajiem uzdevumiem, izstrādājot Valkas novada teritorijas plānojumu, ir sabalansēt novada ekonomisko un infrastruktūras attīstību ar nepieciešamību saglabāt minētās dabas teritorijas.

4.2. Attīstības programmas pamatnostādnes

Valkas novada attīstības programmas (2015. -2021.) izstrāde uzsākta saskaņā ar Valkas novada domes 2014.gada 27.novembra lēmumu (sēdes protokols Nr.16, 19.§) „Par Valkas novada attīstības programmas 2015.-2021.gadam izstrādes uzsākšanu”.

Valkas novada attīstības programma (turpmāk tekstā Attīstības programma) ir vidēja termiņa plānošanas dokuments 2015.-2021.gadam, kas nosaka novada attīstības prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus, kā arī finanšu resursus mērķu sasniegšanai.

Izstrāde veikta saskaņā ar spēkā esošo Latvijas Republikas administratīvo aktu prasībām un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādāto metodiku „Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī”.

Valkas novada dome izstrādājot attīstības programmu īpašu uzmanību pievērša integrētas pieejas principam attīstības plānošanā. Šis princips paredz koordinētu telpisko, tematisko un laika dimensiju, nodrošinot interešu saskaņotību starp visiem pārvaldes līmeņiem un ieinteresētajām pusēm, izmantojot konkrētus instrumentus, lai sasniegtu noteiktos mērķus.

VĪZIJA

Valkas novads – labvēlīga, tīra un sakopta, mežiem bagāta vide ar kvalitatīvu infrastruktūru dzīvošanai un uzņēmējdarbībai Ziemeļvidzemē.

VIDĒJA TERMIŅA PRIORITĀTES:

- ❑ Cilvēkresursu attīstība;
- ❑ Sakārtota infrastruktūra un pakalpojumi;
- ❑ Uzņēmējdarbības attīstība;
- ❑ Novērtēts dabas kapitāls un saglabāts kultūrvēsturiskais mantojums.

Attīstības programmas Rīcības un Investīciju plāns ietver visas novadā plānotās aktivitātes novada attīstībai laikā no 2015.gada līdz 2021.gadam, kuras plānots veikt ar pašu līdzekļiem un piesaistot ārvalstu investīcijas, kā arī Eiropas Savienības struktūrfondu un citu finanšu instrumentu līdzfinansējumu.

4.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Nemot vērā, ka stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Valkas novada attīstības programmai un Valkas novada teritorijas plānojumam ir piemērots kā vietējas nozīmes plānošanas dokumentiem, kuriem var būt ietekme uz Eiropas nozīmes dabas aizsargājamo teritoriju tīklā NATURA 2000 iekļautajām teritorijām, par būtiskākajiem citiem plānošanas dokumentiem ar kuriem saskaņojams šis plānošanas dokuments ir uzskatāmi uz NATURA 2000 un citu īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzību un apsaimniekošanu attiecināmie plānošanas dokumenti – dabas aizsardzības plāni, sugu aizsardzības plāni.

4.3.1. Dabas aizsardzības plāni

Valkas novadā atrodas sekojošas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas:

- dabas liegums „Kārķu purvs” – NATURA 2000 teritorija;
- dabas liegums „Bednes purvs” – NATURA 2000 teritorija;
- dabas liegums „Vadaiņu purvs” – NATURA 2000 teritorija;
- dabas liegums „Sedas purvs” – NATURA 2000 teritorija;
- dabas liegums „Burgas pļavas” – NATURA 2000 teritorija;
- dabas liegums „Lapiņu ezers” – NATURA 2000 teritorija;
- dabas liegums „Tauriņu ezers” – NATURA 2000 teritorija.
- aizsargājamo ainavu apvidus Ziemeļgauja – NATURA 2000 teritorija.

Valkas novadā esošajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, dabas aizsardzības plāni izstrādāti sekojošiem dabas liegumiem – Sedas purvs, Burgas pļavas, aizsargājamo ainavu apvidum Ziemeļgauja.

Daļa Valkas novada atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā. Pašreizējo Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta statusu nosaka likums (11.12.1997.) „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu”. 2011.gada 19.aprīlī pieņemti „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kas nosaka atļautās, aizliegtās un nepieciešamās darbības rezervāta funkcionālajās zonās, kā arī atsevišķās rezervāta teritorijā noteiktās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Dabas aizsardzības plāns nav izstrādāts.

Valkas novada teritorijā atrodas aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja”. Pašreizējā aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja” darbības nosaka Dabas aizsardzības plāns un MK noteikumi Nr.69 „Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem” (23.02.1999) ar grozījumiem 04.02.2011.

4.3.2. Sugu aizsardzības plāni

Šobrīd Latvijā ir apstiprināti sekojoši sugu un biotopu aizsardzības plāni:

- Lūsis (*Lynx lynx*) – apstiprināts ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojumu Nr. 683 (13.11.2007.);
- Vilks (*Canis lupus*) – apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 394 (21.11.2008.);
- Brūnais lācis (*Ursus arctos*) – apstiprināts ar Vides un reģionālās attīstības ministra rīkojumu Nr. 240 (23.07.2009.);
- Rubenis (*Tetrao tetrix*) – apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 75 (03.03.2004.);
- Ziemeļu upespērlene (*Margaritifera margaritifera*) – apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 363 (10.11.2004.);
- Mednis (*Tetrao urogallus*) – apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 2 (04.01.2005.);
- Melnais stārķis (*Ciconia nigra*) – aizsardzības plāns izstrādes procesā, 2015;

-
- Lapukoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*) – apstiprināts ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 428 (28.12.2005.).
 - Sarkanvēdera ugunskrupis (*Bombina bombina*) – plāns apstiprināts ar Vides ministra 2007.gada 10.janvāra rīkojumu Nr.12."Par sugu aizsardzības plāna apstiprināšanu".
 - Parkveida pļavas un ganības 6530 - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 51(09.02.2015);
 - Resnvēdera purvuspāre (*Leucorhina caudalis*) - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 15 (16.01.2015);
 - Gludenās čūskas (*Coronella austriaca Laur.*) - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 261 (07.08.2014);
 - Biezās perlamutrenes (*Unio crassus*) - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 186 (19.06.2010);
 - Medicīnas dēle (*Mirudo medicinalis*) - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 240 (23.07.2009);
 - Smilšu krupis (*Bufo calamita*) - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 212 (02.07.2008);
 - Eiropas purva bruņurupucis (*Emys orbicularis*) - apstiprināts ar Vides un reģionālas attīstības ministra rīkojumu Nr. 45 (18.02.2008).

Dānijas Vides aģentūras finansēta projekta ietvaros ir izstrādāti sekojošie uz dažādām īpaši aizsargājamām sugām vai biotopiem attiecināmi pasākuma plāni:

- Griezies aizsardzības pasākuma plāns;
- Kikuta aizsardzības pasākuma plāns;
- Zaļās vārnas aizsardzības pasākuma plāns;
- Jūrasraukļa aizsardzības pasākuma plāns;
- Dzervju aizsardzības pasākuma plāns;
- Pludmales un primāro kāpu aizsardzības pasākuma plāns;
- Sugas aizsardzības plāns dzeltenajai dzegužkurpītei.

Vairums no šobrīd apstiprinātajiem sugu aizsardzības plāniem vai sugu aizsardzības pasākumu plāniem nav tiešā veidā attiecināmi uz Valkas novada attīstības programmu 2015. – 2021.gadam un Valkas novada teritorijas plānojumu 2015. – 2026.gadam. Tajos nav noteikti tieši uz teritorijas plānojumu attiecināmi darbības ierobežojumi. Sugu aizsardzība tajos tiek plānota ar mikroliegumu izveides palīdzību. Detalizēta informācija par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām dota šī Vides pārskata 5.nodaļā.

4.3.3. Citi uz teritoriju attiecināmie plānošanas dokumenti

4.3.3.1. Augstāka līmeņa plānošanas dokumenti

Par augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem uzskatāmi:

- Latvija 2030;
- Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam;
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma (2015 - 2020);
- Vidzemes plānošanas reģiona telpiskais plānojums (2015);
- Vidzemes IAS 2030.

Šo plānošanas dokumentu vadlīnijas ir ņemtas vērā izstrādājot Valkas novada attīstības programmu un teritorijas plānojumu.

Ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija 2030)” un „Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020.gadam” (NAP)”, kurš ir hierarhiski augstākais vidēja termiņa (septiņi gadi) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā analizēta sociālā un ekonomiskā situācija, noteikti reģionālās attīstības mērķi un prioritātes, atbalsta pasākumi noteikto mērķu īstenošanai un izpildei nepieciešamie finanšu līdzekļi. Viens no Latvijas ilgtermiņa mērķiem ir attīstīto Eiropas valstu labklājības līmeņa sasniegšana. Lai to paveiktu, Latvijas attīstība tuvākajos gados jākoncentrē uz pastāvīgu valsts iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanu, nodrošinot strauju un stabilu valsts ekonomikas izaugsmi un veicinot izglītota, kulturāla un vesela cilvēka attīstību. Līdz ar to Valkas novada plānošanas dokumenti

tiek izstrādāti saskaņā ar NAP izvirzīto vadmotīvu – „Ekonomikas izrāviens” un trīs prioritātēm: "Tautas saimniecības izaugsme", "Cilvēka drošumspēja" un "Izaugsmi atbalstošas teritorijas".

Valkas novada plānošanas dokumenti tiek izstrādāti saskaņā ar **Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmu**, kurā definēts sekojošs Vidzemes stratēģiskais mērķis: Sekmēt līdzsvarotu reģiona sociālo, ekonomisko un teritoriālo attīstību, īstenojot uz elastīgumu vērstu integrētu starpsektoru attīstības politiku kas nodrošina reģiona ekonomisko un teritoriālo priekšrocību izmantošanu iedzīvotāju labklājības un drošumspējas palielināšanai.

1.tabula.

Vidzemes plānošanas reģiona stratēģiskie virzieni un Vidēja termiņa mērķi 2020.gadam

CILVĒKS	EKONOMIKA	TERITORIJA
Paaugstināt iedzīvotāju nodarbinātību Veicināt darba tirgus un izglītības ciešāku sasaisti Stiprināt iedzīvotāju veselību uzlabojošos paradumus Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	Pilnveidot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi Paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju vietējos un starptautiskos tirgos Uzlabot uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu Uzlabot energojautājumu pārvaldību Palielināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu Pilnveidot dabas kapitāla apsaimniekošanu	Paaugstināt iedzīvotāju mobilitāti Uzlabot sabiedriskā transporta sasniedzamību un ātrumu Uzlabot dzīves vides kvalitāti Palielināt iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību pārvaldības procesos reģionā Veidot labvēlīgu vidi jaunu kultūras vērtību radīšanai, mantoto kultūras vērtību saglabāšanai un pieejamībai

4.3.3.2. Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāns

Valkas novada teritorijā esošās ūdensteces un ūdenstilpes atrodas Salacas, Gaujas un Emajogi sateces baseinos.

GAUJAS UPJU BASEINU APGABALA APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS 2016.-2021.GADAM, apstiprināts ar Vides un reģionālās attīstības ministra 2015.gada 22.decembra rīkojumu Nr. 378, izstrādāts, izpildot uzdevumus, kas doti Ūdens apsaimniekošanas likumā un ar minēto likumu pārņemtajā Padomes un Parlamenta 2000. gada 23. oktobra direktīvā 2000/60/EK, kas nosaka struktūru Eiropas Kopienas rīcībai ūdeņu aizsardzības politikas jomā. Plāna mērķis ir uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, veicinot to laba stāvokļa sasniegšanu, kā arī informēt sabiedrību par ūdens kvalitāti un interešu grupu iesaistīšanas iespējām ūdens vides jautājumu risināšanā.

Apsaimniekošanas plānu izstrāde atbilst Vides politikas pamatnostādņu 2014. – 2020. gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2014. gada 26.marta rīkojumu Nr. 130) 2.3. sadaļā noteiktajam politikas mērķim 7.1.sadaļā „Nodrošināt labu ūdeņu stāvokli un to ilgtspējīgu izmantošanu”.

2014.gadā veikts Pārskats “Būtiski ūdeņu apsaimniekošanas jautājumi Latvijas upju baseinos”, kur ir vērtētas aktuālākās problēmas un sniegti iespējamie risinājumi un darbības 2016. – 2021.gadam, piemēram ne tikai kanalizācijas, ūdens un lietusūdeņu kanalizācijas sakārtošanas, bet arī meliorācijas sistēmu, upju tīrīšana u.c.

Lai nodrošinātu, ka apsaimniekošanas plāni ir saskaņoti ar Valkas novada teritorijas plānošanas dokumentu, tajā ir atspoguļoti Salacas un Gaujas baseinu ūdens objekti.

Projekta „Salacas upes baseina apsaimniekošanas plāna izstrāde” (Salacas projekts) ietvaros tika izstrādāts Salacas upes baseina apsaimniekošanas plāna projekts. Projekts apkopo informāciju par esošo situāciju, slodzēm, vides kvalitāti Salacas baseina ūdens objektos un analizē situācijas attīstību līdz 2015. gadam. Riska novērtējumā tiek analizēti objekti, kuriem ir risks nesasniegt vides kvalitātes mērķus 2015. gadā un nepieciešami pasākumi ūdens slodžu samazināšanai. Dokumentā tiek piedāvāta pasākuma programma, kas nodrošinātu paredzēto vides kvalitātes mērķu sasniegšanu. Patreiz izstrādātajam Salacas baseina apsaimniekošanas plāna projektam nav likumdošanas saistošā akta spēka.

INTERREG III A Ziemeļu prioritātes projekta „Valga – Valka: 1 pilsēta, 2 valstis” ietvaros tika izstrādāts Pedeles upes apsaimniekošanas plāns (2006). Plānā sniegta informācija par upes ūdens kvalitāti, galvenajiem piesārņojuma avotiem, izvērtēta mazo hidroelektrostaciju (HES) ietekme, noteikti un uzskaitīti veicamie pasākumi, kā arī sniegti priekšlikumi perspektīvai upes apsaimniekošanai.

5. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Novada teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmes novērtējums

5.1. Esošās situācijas apraksts

5.1.1. Atršanās vieta

Valkas novads, izstieptā formā, izvietojies Latvijas Ziemeļaustrumos, vēsturiskā Vidzemes reģionā, robežojas ar Strenču, Smiltenes, Apes, Burtnieku, Naukšēnu novadiem un Igaunijas Republiku. Novada kopējā teritorija ietver dažādus Latvijas fizģeogrāfiskos rajonus.

Tajā ietilpst piecas pagastu teritorijas un Valkas pilsēta. Administratīvais centrs ir Valkas pilsēta, kas atrodas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē. Pilsētu ielejveida pazeminājumā šķērso Pedeles upe. Pilsētas rietumos Burgas paugurainē atrodas augstākās vietas līdz 90 m v.j.l.

Ērgemes pagasts galvenokārt atrodas Ērgemes paugurainē, izdalot dažas paugurgrēdas ar augstumu līdz 103 m v.j.l. Daļa Kārķu teritorijas atrodas līdzenumā, daļu šķērso Ērgemes – Dakstu valnis (sīkpauguriene), veidojot skaistu Vidzemei raksturīgu ainavu. Valkas pagasts atrodas novada ziemeļu daļā, tā teritorija izvietota apkārt Valkas pilsētai. Daļa no pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Teritorija ietilpst Vidusgaujas ieplakā, reljefs galvenokārt ir vienmuļš, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Vijciema pagasta ziemeļaustrumu daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā un pārējā pagasta daļa atrodas Tālavas zemienē, galvenokārt reljefu veido Vidusgaujas ieplaka 20 – 40 m virs jūras līmeņa. Lielākā Zvārtavas pagasta teritorija ietilpst Aumeisteru paugurvalnī, kas robežojas ar Sedas līdzenumu Z daļā un DA daļā ar Vidusgaujas ieplaku. Augstākais punkts ir Vasu kalns (88.8 m v.j.l.).

5.1.2. Iedzīvotāji

Valkas novadā 2015. gada sākumā dzīvo 9670 iedzīvotāju (t.sk. Valkas pilsētā 5590). Iedzīvotāju skaits pēdējo gadu laikā ir samazinājies aptuveni par vienu simtu gadā. Vidējais iedzīvotāju blīvums novadā ir 10,7 iedzīvotāji/km². Plašāku informāciju par iedzīvotāju skaita izmaiņām, iedzīvotāju kustību un nodarbinātību skatīt Attīstības programmas pašreizējās situācijas raksturojumā un analizē 1.1.2 – 1.1.6. apakšnodaļā.

5.1.3. Klimats

Gada vidējā gaisa temperatūra ir no + 4.6 °C novada dienvidu daļā līdz 5.0 °C novada ziemeļrietumos. Gada gaitā visaukstākais mēnesis ir janvāris ar vidējo gaisa temperatūru no -7.0 novada dienvidaustrumos līdz -6.6 °C grādiem ziemeļrietumos un vidējo minimālo gaisa temperatūru no -9.5 °C līdz -10 °C. Vissiltākais ir jūlijs ar mēneša vidējo gaisa temperatūru +16.1...+16.5 °C un vidējo maksimālo +21.2...+21.9°C. Līdz šim novērotā gada absolūti minimālā gaisa temperatūra ir -40...-42 °C, absolūti maksimālā gaisa temperatūra ir +33...+34 °C.

Nokrišņi iespējami vidēji katru otro dienu. Gada nokrišņu summa ir 670...710 mm. Visvairāk nokrišņu ir jūlijā un augustā (mēneša nokrišņu summa 85...95 mm), vismazāk – februārī un martā (mēneša nokrišņu summa 25...35 mm). Gadā kopumā valdošie ir dienvidu, dienvidrietumu, rietumu virzienu vēji. Lielākais vēja ātrums ir novembrī – janvārī (mēnesī vidēji 3 – 5 m/s), mazākais jūlijā – augustā (mēnesī vidēji 2 - 3 m/s).

Salīdzinājumā ar citiem Latvijas novadiem Valkas novadam ir īss veģetācijas periods. 2015.gada vasarā temperatūra vairākas dienas pārsniedza +30 grādus, bet jau augusta trešajā nedēļā naktīs temperatūra bija nedaudz virs 0 °C, un vietām bija vērojamas salnas. Valkas novada teritorijā nav meteoroloģisko novērojumu staciju.

5.1.3. Derīgie izraktenī

Valkas novada teritorija nav bagāta ar derīgajiem izraktenī, tomēr vērojama salīdzinoši liela izraktenī daudzveidība. Novada teritorijā izvietotas gan māla, gan smilts un smilts-grants

atradnes, kā arī kvarca smilts iegulas. Kvarca smilts un dolomīta iegulas saistītas ar devona nogulumiem, savukārt māla, smilts un smilts-grants atradnes - ar kvartāra nogulumiem.

Valkas novadā ir iespējama kūdras ieguve. Daļā ezeru konstatētas arī sapropeļa iegulas. Arī šie derīgie izrakteņi izgulsnējušies kvartāra periodā, turklāt to veidošanās vēl joprojām turpinās.

Pēc Ministru kabineta 2012. gada 21.augusta noteikumiem Nr. 570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” derīgo izrakteņu krājumu izpētei, ieguvei un uzskaiti tiek piemērota derīgo izrakteņu krājumu klasifikācija, kas nosaka vienotas prasības to iedalīšanai kategorijās atbilstoši ģeoloģiskās izpētes detalizācijai.

Atbilstoši likumam “Par zemes dzīlēm” (21.05.1996) Valkas novadā līdz šim nav noteiktas (izdalītas) valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes.

Novada teritorijā ir novada nozīmes derīgo izrakteņu – smilts, smilts-grants un smilts, māla, kūdras – ieguves un atradņu areāli.

Kopumā Valkas novadā ir sekojoši derīgo izrakteņu A kategorijas apjomi:

- Smilts-grants krājumu kopējais apjoms (tūkst.m³) – 3600;
- Kvarca smilts prognozēto resursu laukumā aplēsts 647,06 milj.m³ resursu;
- Kūdras krājumu kopējais apjoms (tūkst.m³) – 106946;
- Māla krājumu kopējais apjoms (milj.m³) – 1418;
- Sapropeļa krājumu kopējais apjoms (tūkst.m³) – 9013.

5.1.3.1.Smilts un grants

Smilts-grants maisījumam ir ļoti liela saimnieciska nozīme un Latvijas zemes dzīlēs tas ir visplašāk sastopamais derīgais izraktenis, kuru veido vairāk vai mazāk noapaļotas iežu atlūzu un minerālu graudiņu sakopojums.Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzē “Būvmateriālu izejvielu atradnes” atrodami dati par 15 smilts-grants un smilts atradnēm Valkas novada teritorijā. Kopējie smilts-grants un smilts krājumi Valkas novadā ir 3600 tūkst.m³ A kategorijas smilts-grants un smilts. Jāatzīmē, ka daļai izpētīto atradņu nav zināmi dati par pašreizējo krājumu stāvokli, jo līdz 1998.gadam krājumu ieguves uzskaitē tika veikta tikai atradnēs, kuru krājumu apjomi bija ievērojami. Precizēti dati par krājumu atlikumiem pieejami tikai atradnēm, kurās pēc 1998.gada notikusi derīgo izrakteņu ieguve. Vēl jāatzīmē, ka nevienā no minētajām 15 atradnēm krājumu apjoms nepārsniedz 1 milj.m³, lielākais krājumu apjomi ir 698,0 tūkst. m³, bet pārējās tie ir vēl salīdzinoši nelielāki.

Pēc krājumu apjoma lielākā smilts atradne Valkas novadā ir **Pentsils**, kura izvietota Ērgemes pagastā. Atradnē derīgo slāni veido fluvioglaciāla smilts, kurā grants graudu (frakcija >5 mm) piejaukums sasniedz no 0-8,6 %. Atradne pētīta 1984.gadā, kad 10,8 ha platībā aprēķināti 698 tūkst.m³ A krājumi. Atradnes derīgo izrakteņu iespējams izmantot ceļu būvē. Derīgā slāņa biezums atradnē ir 1,8-18,1 m, vidējais biezums – 9,8 m. Segkārtu atradnē veido tikai augsne, ar biezumu līdz 0,1 m.

Valkas novada dome ir izdevusi bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas:

1. A/s “Latvijas valsts meži”, atradne “Zīles” (“Dores”), kur noteiktais izrakteņu ieguves limits tiek noteikts 192,1 tūkstotīs m³ smilts - grants (A kategorijas krājumi) un 213,6 tūkstotīs smilts (A krājumi) apjomā, atļauja derīga līdz 23.04.2019;
2. SIA “Valkas meliorācija”, smilts – grants, smilts ieguvei atradnē “Slīpi”, Valkas pagasts, Valkas novads, atļauja derīga līdz 01.10.2018. Atcelta ar 30.12.2015.
3. A/s “Latvijas valsts meži” smilts ieguvei atradnē “Pentsils” Ērgemes pagasts, Valkas novads, atļauja derīga līdz 06.01.2021,
4. SIA “Sedaskalni” smilts – grants ieguvei atradnē “Sedaskalni”, Valkas pagasts, atļauja derīga līdz 22.02.2021.,
5. A/s “Latvijas valsts meži”, atradne “Omuļi 2”, Ērgemes pagasts, kur derīgo izrakteņu ieguves limits tiek noteikts 148.54 tūkst. m³ smilts – grants (A kategorijas krājumi) un 280.3 tūkst. m³ .smilts (A kategorijas krājumi) apjomā. Atļauja derīga līdz 13.08.2040.

Novada smilts un smilts - grants atradnes pārsvarā ir nelielas. To iegūtie materiāli tiek izmantoti ceļu uzturēšanai un remontam (2.tabula).

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

Plānošanas dokumenta Rīcību investīciju plānā ir paredzēta darbība: smilts – grants karjeru izpēte, ja to pieprasīs potenciālo karjeru īpašnieki norādot konkrētu zemes gabalu atrašanās vietu un platību. Tikai pēc izpētes darbu veikšanas var tikt lemts jautājums par kāda jauna karjera izveidi, vispirms to iestrādājot Teritorijas plānojumā un ieceri nododot sabiedriskai apspriešanai.

Tikai tad būs iespējams izvērtēt plānotās karjera izveides ietekmi uz vidi. Saskaņā ar normatīvo aktu norādījumiem, izpētes darbu veikšanai vides novērtējums netiek prasīts.

2.tabula.

Atradnes Valkas novadā, kurās veic vai plāno veikt ieguvu

Derīgā izrakteņa atradne	Atrašanās vieta	Uzņēmēj sabiedrība	Izmantošana
Smilts			
Pentsils	Valkas pagasts	VAS Latvijas valsts ceļi	Autoceļu uzturēšanai
Šķībā stiga	Vijciema pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Pentsils	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Valža kalns (Turna)	Ērgemes pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Ielīcas	Vijciema pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Cepurītes	Zvārtavas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Saule	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Ragu sils	Kārķu pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Kārķi	Kārķu pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Smilts-grants un smilts			
Pedele	Valkas pagasts	SIA Valkas meliorācija	Ceļu remontam
Zīles (Dores)	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Mierkalni	Kārķu	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Purgaļi	Valkas	AS Latvijas valsts meži	Uzņēmuma autoceļu remonts, rekonstrukcija, būvniecība
Omuļi - 2	Ērgemes	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Purgaļi I iec. Pastils	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Purgaļi II iec.	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai

Pedeļe	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Kokši II	Valkas pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Omuļi I iecirknis	Ērgemes pagasts	AS Latvijas valsts meži	Būvniecībai, autoceļu būvniecībai, uzturēšanai
Slīpi	Valkas pagasts	SIA Valkas meliorācija	
Sedaskalni	Valkas pagasts	SIA Sedaskalni	

Derīgo izrakteņu ieguves un atradņu teritorijas izdalītas, lai rezervētu tās derīgo izrakteņu ieguvei, ja tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības, aizsargjoslu un kultūras pieminekļu aizsardzības likumdošanu.

5.1.3.2.Kvarca smilts

Valkas novada teritorijā 1978.-1980. gadā veikti kvarca smilts meklēšanas darbi metalurģijas vajadzībām. Šo darbu rezultātā novadā tika apzināts kvarca smilts prognozēto resursu laukums – **Vijciems**, Vijciema pagastā.

Kvarca smilts laukumā derīgo slāņkopu veido devona Gaujas svītas smilšakmeņi, kuru biezums var sasniegt līdz 26,8 m. Segkārtu veido kvartāra vecuma ieži – smilts, kūdra, aleirīts, morēnas smilšmāls un mālsmilts. Segkārtas biezums sasniedz līdz 12 m. Visa derīgā slāņkopa iegul zem pazemes ūdens līmeņa. Prognozēto resursu laukumā aplēsts 647,06 milj.m³ P kategorijas kvarca smilts resursu.

Vijciema prognozēto resursu laukumu var uzskatīt par perspektīvu, lai nākotnē ģeoloģiskās izpētes darbu rezultātā apzinātu kvarca smilts atradnes un izpētītu to krājumus atbilstoši A vai N kategorijai.

5.1.3.3.Kūdra

Kūdra ir ievērojama mūsu valsts dabas bagātība. Valkas novadā apzinātas 76 kūdras atradnes vai to daļas, visu atradņu, platība ir lielāka vai vienāda ar 10 ha. Valkas novads ir reģions, kur pēdējie sistemātiskie kūdras atradņu izpētes darbi, izpildot lauku pētījumus, notikuši salīdzinoši sen - laika posmā no 1953. līdz 1955.gadam.

Kūdras atradņu kopplatība ir 8090,6 ha vai ap 0,9 % no novada teritorijas. To platības mainās no 10 līdz **759** ha (Keizarpurvs). Kūdras dziļums iegulās ir no 0,5 līdz 8,2 m. Kopējie kūdras resursi pārsniedz 100000 tūkst.m³. Kūdras atradņu platībā un daudzumos netiek ieskaitīts Sedas purvs, jo Valkas novada teritorijā atrodas neliela tā daļa un tur nav plānota kūdras ieguve. Novada saimnieciskajā dzīvē nozīmīgākie ir purvi, kuru platības ir lielākas par 10 ha. Tā kā lielākā daļa kūdras atradņu izpētītas nepietiekami, to izvietojums kartē ir shematisks. Kūdras atradņu robežas ir aptuvenas un detalizētākas izpētes gadījumā var mainīties. Par izejas materiālu galvenokārt izmantota kūdras atradņu karte mērogā 1 : 100 000, kura pievienota 1980. gadā izdotajam Kūdras fondam.

Kūdras iegulu resursi lielākoties noteikti atbilstoši P (prognozēto) resursu kategorijai. Tāpēc, pirms tiek uzsākta kūdras iegulu izmantošana, nepieciešams veikt to izpētes darbus. Tikai dažos purvos veikti detalizētāki pētījumi, to kūdras krājumi novērtēti atbilstoši A vai N kategorijai. Nepietiekamas izpētes dēļ kūdras resursi novadā nav precīzi noteikti.

No pieredzes, kas uzkrāta kūdras atradņu meklēšanas un revīzijas darbos, 1980. gada Kūdras fondā dotā informācija par atradnēm ir tikai aptuvena. Ievērojami no īstenā stāvokļa var atšķirties gan purvu platības, gan kūdras slāņa dziļumi, gan arī noteiktie kūdras krājumi.

Jāatzīmē, ka daļa no pielikumā iekļautajiem purviem neatbilst terminam “kūdras atradne”, jo par derīgo izrakteņu atradni sauc dabisku derīgo izrakteņu sakopojumu, kuru daudzums, kvalitāte un ieguves apstākļi ir izvērtēti un kuru praktiska izmantošana ir iespējama¹.

¹ 02.05.1996. likums "Par zemes dzīlēm" ("LV", 87 (572), 21.05.1996.; Ziņotājs, 13, 11.07.1996.) [stājas spēkā 04.06.1996.] ar grozījumiem [01.01.2011] 1. panta 4. punkts

Taču, iespējams, veicot papildus izpēti darbu, kūdras iegulu atbilstības atradnei rādītāji var izmainīties.

Ievērojamas novada teritorijas atrodas dabas aizsardzības teritorijās, kas apgrūtina kūdras ieguves uzsākšanu. Viena no šādām teritorijām ir Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Vairākos purvos ir izveidoti dabas liegumi, piemēram, *Kārķu purvs* (KF nr. 2352) un *Sedas purvs* (KF nr. 2409), kuri atrodas biosfēras rezervātā. Vēl novadā izveidoti dabas liegumi *Vadaiņu purvs* (KF nr. 2483) un *Bednes purvs* (KF nr. 5795). Visi augšminētie aizsargājamo purvi ir iekļauti Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) sarakstā.

Pēc 1979. gadā veiktās **Keizaru** purva izpēti, kūdras ieguve tajā uzsākta tikai 1991. gadā. Kūdras krājumi izpētīti atbilstoši N kategorijai un to atlikums 2006. gada sākumā pārsniedz 3,1 milj. t.

Kūdras ieguvi Valkas novada Keizaru purvā (KF nr. 2344), kur ir sagatavotas platības kūdras ieguvei, veic SIA "Valkas meliorācija". 2009.gadā Valkas novada dome ir saņēmusi SIA "Valkas meliorācija" iesniegumu ar lūgumu atļaut veikt kūdras ieguvi aptuveni 200 ha šī purva teritorijas, bet ņemot vērā, ka Keizarpurvs atrodas Ziemeļbiosfēras rezervāta teritorijā un daļa šī purva atrodas aizsargājamā zonā, kūdras ieguves darbi ir iespējami tikai ~ 100 ha platībā.

Agrāk kūdras ieguve notikusi *Lesiņu* (KF nr. 2492) purvā Zvārtavas pagastā. Turpināt kūdras ieguvi šajā purvā ir maz iespēju, jo lielākā daļa krājumu jau izsmelti.

Lai precizētu kūdras krājumus un noteiktu kūdras atradņu izmantošanas iespējas, novadā nepieciešams veikt zināmo kūdras atradņu inventarizāciju un jaunu atradņu meklēšanas darbus. Šos darbus varētu veikt, izmantojot gan dažādu fondu, gan novada budžeta līdzekļus. Darbu rezultātā novads iegūtu vērtīgu precizētu informāciju par kūdras krājumiem un purvu stāvokli. Izvērtējot iegūtos rezultātus, varētu precizēt kūdras ieguves un izmantošanas iespējas novadā.

Perspektīvākās atradnes tālākai izpētei ir: *Dores* (KF nr. 2393) Valkas pagasts, *Žuldiņu* (KF nr. 2394) Valkas pagasts, *Saules* (KF nr. 2412) Valkas pagasts, *Baltais II* (KF nr. 2476) Vijciema pagasts, kurās ir piemērota kūdra izmantošanai lauksaimniecībā.

Atbilstoši likumam „Par zemes dzīlēm”, kūdru no atradnēm, kurus iegūst un izmanto sava zemes īpašuma robežās, ar kopējo platību līdz 0,5 hektāriem un līdz 2 metru dziļumam, var iegūt bez Valsts vides dienesta izsniegtas licences, bet pārējos gadījumos jāsaņem zemes dzīļu izmantošanas licence.

5.1.3.4. Māls

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzē "Būvmateriālu izejvielu atradnes" atrodamas ziņas par 3 māla atradnēm, kuras izvietotas Valkas novada teritorijā. Kopējie izpētītie (A kategorija) krājumi šajās atradnēs ir 1418 tūkstoši m³, bet novērtētie (N kategorija) – 4248,1 tūkstotis.m³. Visās atradnēs derīgo izrakteņi veido kvartāra vecuma limnoglaciālie māli, kas tikuši pētīti kā izejviela ķieģeļu, kāmiņu un drenu cauruļu ražošanai. Māli ir karbonātiski, ar salīdzinoši augstu CO₂ saturu – pat līdz 10,4 %.

Pēc krājumu apjoma lielākā ir māla atradne **Vijciems**, kura detalizēti pētīta 1992.gadā, lai tās derīgo izrakteņi – mālu izmantotu ķieģeļu ražošanai. Derīgais izrakteņis – limnoglaciāls slokšņu māls ar aleirīta starpkārtiņām, vietām satur smilts lēcas. Māla slānī ir reti karbonātiskie ieslēgumi, diametrā līdz 1 cm. Derīgā slāņa biezums mainās no 1,2 līdz 8,0 m, vidēji 4,3 m. Segkārtu veido augsnes kārtā un smilts, tās kopējais biezums var sasniegt līdz 4,3 m.

Izpēti rezultātā atradnē *Vijciems* aprēķināts 827 tūkst.m³ A un 4092 tūkst.m³ N kategorijas māla krājumu. Pēc izpēti atradnes izmantošana nav uzsākta.

5.1.3.5. Sapropelis

Sapropelis ir receklaina masa, kas veidojas ūdenstilpnēs uzkrājoties un pārveidojoties ūdenī dzīvojošo organismu, galvenokārt, planktona, atliekām, kam piejauktas baseinā ietekošo ūdeņu sanestās organisko un minerālvielu daļiņas. Atkarībā no mineralizācijas pakāpes un ķīmiskā sastāva sapropeli var izmantot kā ārstnieciskās dūņas, lopbarības un līmes piedevas, celtniecības materiālu ražošanai, augsnes mēslošanai, kā arī visai plaši – ķīmiskajā pārstrādē.

Valkas novada teritorijā sapropeļa rūpnieciskas iegulas konstatētas 13 ezeros. Sapropeļa iegulas apzinātas 1997.gadā, SIA "Ģeo-Konsultants" veicot sapropeļa atradņu meklēšanas

darbus vairākos tā laika rajonos, starp tiem arī Valkas rajonā (tagadējā Valkas novada teritorijā). Rūpnieciski izmantojamo sapropeļa iegulu kopējā platība novada ezeros ir 237,1 ha, tajās aprēķināto P kategorijas resursu kopējais apjoms ir 9013 tūkstoši.m³.

Pārsvarā Valkas novada ezeros sastopams organogēns un organogēns-silikātu klases sapropelis. Ja organogēnais – silikātu sapropelis izmantojams kā ārstnieciskās dūņas un mēslojums, tad organogēnā sapropeļa izmantošanas spektrs ir daudz plašāks – tas izmantojams arī ķīmiskai pārstrādei, celtniecības materiālu ražošanai un lopbarības piedevām.

Sapropeļa slāņa vidējais biežums iegulās mainās no 2,8 līdz 6,0 m, maksimālais biežums sasniedz līdz 8 m. Visvairāk sapropeļa iegulu apzinātas Zvārtavas pagasta teritorijā, šeit tās ir arī ar vislielākajiem krājumiem.

Valkas novadā izvietotā lielākā sapropeļa iegula ir ezerā **Salainis**, Zvārtavas pagastā. Šeit 60,5 ha platībā aprēķināts 2662 tūkst.m³ P kategorijas sapropeļa krājumu. Ezerā sapropeļa slāņa maksimālais biežums sasniedz līdz 6,5 m, vidējais – 4,4 m. Sapropelis ir organogēns –silikātu, izmantojams kā mēslojums un ārstnieciskās dūņas.

Jāatzīmē, ka jau minētajos sapropeļa meklēšanas darbos pamatojoties uz ezeru ekoloģisko stāvokli un sapropeļa kvalitāti, izdalīta grupa ezeru, kas būtu jāattīra. Kā viens no attīrīšanas veidiem varētu būt ezeru gultnes padziļināšana, izstrādājot sapropeļa iegulas. No Valkas novada sapropeļa iegulām šāda veida darbi būtu nepieciešami iegulā *Vēderis* (sapropelis izmantojams kā mēslojums), kā arī iegulās *Līdacis*, *Klētenes* un *Vadainis* (sapropelis izmantojams kā lopbarības piedevas, ārstnieciskās dūņas, celtniecības materiālu ražošanai un ķīmiskai pārstrādei). Tomēr, lai minētajās iegulās sāktu sapropeļa ieguvu, tajās vispirms nepieciešams veikt papildizpēti darbus, apzinot A vai N kategorijas krājumus.

5.1.4. Lauksaimniecības teritorijas

Valkas novads atrodas Ziemeļlatvijas morēnu līdzenuma un pauguraines augšņu rajonā. Novada dienvidaustrumu daļā dominē smilts, bet ziemeļu daļā morēnas mālsmilts un smilšmāla augsnes cilmiezis. Uz smilts cilmieža veidojušās tipiskā podzola un podzolētās gleja augsnes. Te izplatīti lielākie meža masīvi novadā. Uz morēnas mālsmilts un smilšmāla nogulumiem velēnu podzolaugsne un velēnu podzolētās glejaugsnes.

Starp zemes izmantošanas veidiem, lauksaimniecībā izmantojamās zemes sastāda otru lielāko daļu aiz meža platībām (52838,3 ha), aizņemot 35227,2 ha. Lielākā daļa lauksaimniecībā izmantojamās zemes atrodas privāto īpašnieku īpašumā.

Lielākās platības lauksaimniecībā izmantojamo zemju ir Valkas un Ērgemes pagastos, nedaudz virs 6 tūkstošiem hektāru katrā.

Plānošanas dokuments nosaka, ka lauksaimniecības zemes izmantojamas daudzfunkcionālai lauksaimniecībai – zemkopībai, lopkopībai, augļkopībai, zivsaimniecībai, lauku tūrismam un netradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, kā arī mežsaimniecībai. Tomēr primāri plānošanas dokuments paredz saglabāt zemi kā lauksaimnieciskās ražošanas galveno resursu un nodrošināt lauksaimniecības kā vienas no tautsaimniecības nozarēm ilglaicīgu attīstību, tomēr izvērtējot iespējas veikt aizaugušo un mazauglīgo lauksaimniecības zemju transformāciju.

Lauksaimniecībā izmantojamo zemju transformācija citos izmantošanas veidos atļauta normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.

5.1.5.Meži

Valkas novadā meža zemes 2015.gadā ir 61006,35 ha, tai skaitā valsts meža zemes – 39992,54 ha, privātās - 20897,24 ha, pašvaldības – 116,57 ha.

Meža likums nosaka, ka meža zeme ir zeme, uz kuras ir mežs, zeme zem meža infrastruktūras objektiem, kā arī mežā ietilpstošie un tam piegulošie pārplūstošie klajumi, purvi, lauces.

Mežs aizņem 56556,32 ha, tai skaitā valsts meži 36443,71 ha, privātie meži 20000,21 ha, pašvaldības meži 112,4 ha. Valkas novadā kopējās meža zemēs ietilpstošās mežaudzes ir 53967,14 ha, tai skaitā 35048,31 ha valsts, 18810,55 ha privātos, 108,28 ha pašvaldības.

Mežaudžu sadalījums pēc vecuma, koku sugām, īpašumtiesībām redzams Teritorijas plānojuma paskaidrojuma raksta 17.pielikumā. Sadalījumā pa meža augšanas apstākļu tipiem 11249,32 ha dominē damaksnis, 5026,36 ha lāns un 5670,62 ha vēris. Galvenās koku sugas Valkas novadā ir priele, egļe, bērzs.

Valkas novadā meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli veic Ziemeļvidzemes virsmežniecības Valkas mežniecība par Kārķu, Ērgemes un Valkas pagastiem, Ziemeļaustrumu virsmežniecības Smiltenes nodaļa par Vijciema pagastu un Ziemeļaustrumu virsmežniecības Gaujienas nodaļa par Zvārtavas pagastu.

Koku ciršanu meža zemēs nosaka 18.12.2012. MK noteikumi Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā", savukārt koku ciršanu ārpus meža zemes nosaka 02.05.2012. MK noteikumi Nr.309 „Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža”.

5.1.6.Purvi

Purviem ir svarīga nozīme dabas procesu norisēs un vietējā mikroklimata veidošanā. Tie darbojas kā ūdens uzkrājēji un ieņem svarīgu vietu visā ūdens aprites sistēmā. Purvi ne tikai ietekmē faunas un mikroklimata veidošanos, bet arī attīra piesārņotos virszemes ūdeņus.

Purvi aizņem tikai nelielu daļu no pašvaldības kopējās teritorijas, apmēram 2,6 %. Valkas novada teritorijā esošie purvi ir salīdzinoši jauni un sekli, tāpēc nav īpaši bagāti ar kūdru.

Lai precizētu kūdras krājumus un noteiktu kūdras atradņu izmantošanas iespējas, novadā nepieciešams veikt zināmo kūdras atradņu inventarizāciju un jaunu atradņu meklēšanas darbus. Šos darbus varētu veikt, izmantojot gan dažādu fondu, gan novada budžeta līdzekļus. Darbu rezultātā novads iegūtu vērtīgu precizētu informāciju par kūdras krājumiem un purvu stāvokli. Izvērtējot iegūtos rezultātus, varētu precizēt kūdras ieguves un izmantošanas iespējas novadā.

Ievērojamas novada teritorijas atrodas dabas aizsardzības teritorijās. Viena no šādām teritorijām ir Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Vairākos purvos ir izveidoti dabas liegumi, piemēram, Kārķu purvs (KF nr. 2352), un Sedas purvs (KF nr. 2409), kuri atrodas biosfēras rezervātā. Vēl novadā izveidoti dabas liegumi Vadaiņu purvs (KF nr. 2483) un Bednes purvs (KF nr. 5795). Visi augšminētie aizsargājамie purvi ir iekļauti Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) sarakstā.

5.2. Vides stāvoklis

5.2.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte

Valkas novadā izmešu avotu un gaisu piesārņojošo vielu uzskaitē uzsākta 1991.gadā bijušā Valkas rajona sastāvā. Novada teritorijai ir raksturīgas divas izmešu avotu grupas:

1. stacionāro avotu izmeši,
2. mobilo avotu izmeši - (autotransports, dzelzceļš), izņemot izmetes no individuālo māju un nelielo privātuzņēmumu apkures. Izmetes no mobilajiem avotiem novadā tiek kontrolētas periodiski: uz ceļiem un uzņēmumos.

Tādējādi gaisa kvalitāti novadā vairāk ietekmē stacionārie un mobilie piesārņojošo vielu izmešu avoti, mazāk gaisa piesārņojuma pārrobežu pārnese. Ņemot vērā kopējo rūpnieciskās ražošanas samazināšanos, kā arī veiktos energoefektivitātes pasākumus, kopumā vērojama tendence samazināties gaisa piesārņojošo vielu emisijai no stacionāriem piesārņojuma avotiem.

Kopējais izmešu daudzums Valkas novadā ir ap 1000 tonnas gadā. No tiem 87,7% radīja izmeši no katlu mājām. Katlumājās kā kurināmais pamatā tiek izmantota koksne. Oglekļa oksīds pārsvarā rodas ķīmiski nepilnīga sadegšanas procesā katlu mājās, bet cietās daļiņas un putekļi katlumājas pelnos, kā arī kokapstrādes uzņēmumā. Sēra dioksīds emisijas aizņem arvien mazāku daudzumu, kas ir panākts pārejot uz videi draudzīgāku kurināmo – koksni. Kopumā rajonā vērojama tendence palielināt vietējā un arī ekoloģiski tīrākā kurināmā – koksnes atlikumu izmantošanu, samazinot importēto energoresursu- naftas produktu, akmeņogļu un gāzes izmantošanu.

Pieaugot transporta līdzekļu skaitam un satiksmes intensitātei, palielinās gaisa piesārņojums no transporta, kas būtu potenciālie gaisa kvalitāti pazeminošie faktori.

Īstenojot Valkas novada plānošanas dokumentos noteikto ir paredzēts uzlabot autoceļu kvalitāti, tai skaitā risināt jautājumus, kas saistīti ar tranzīta kustības Valkā novirzīšanu ārpus

pilsētas, tādējādi dodot ieguldījumu izmešu samazināšanā atmosfērā pilsētā un uzlabotu gaisa kvalitāti.

Valkas pilsētas atmosfēras gaisa kvalitāti neietekmēs BMX trases izbūve pilsētas nomalē, publiskās apbūves teritorijā, blakus stadionam.

Novadā nav paredzēta jaunu teritoriju izdalīšana ražošanas vajadzībām, bet gan jau esošo teritoriju sakopšana un attīstīšana. Ņemot vērā, ka Vidzemei kopumā paredzēts nākotnē attīstīties kā videi draudzīgai teritorijai, saglabājot savu unikālo dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma dažādību, attiecībā uz iespējamo ražošanas uzņēmumu izvietojumu novadā ļoti svarīgi ir veikt to sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu un pieļaut tikai tādu ražošanas uzņēmumu būvi un attīstību, kas neatstāj būtisku ietekmi uz apkārtējo vidi.

Valkas pilsētā ir plānota meža parka izveide teritorijā starp Valkas pamatskolu, Pedeles upi un Rūjienas ielu.

5.2.2. Virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte

• Virszemes ūdeņi

Valkas novadā esošie virszemes ūdeņi aizņem 5278,8 ha lielu platību. Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma Valkas novada teritorijā esošās ūdensteces un ūdenstilpes atrodas Gaujas, Salacas un Emajogi sateces baseinos.

Valkas novadā hidrogrāfiskā tīkla pamatelements ir upes, kas pārstāv 3 sateces baseinus - Gaujas, Salacas un Emajogi (notece caur Igauniju uz Somu līci). Novadā ir vai to šķērso 46 upes, no kurām 18 ir garāka par 10 km. Lielākās ir Gauja (novada teritorijā ap 80 km). Vija, Seda, Pedele un Omuļupe ir no 25 – 100 km garas.

Gaujas sateces baseins (tās vidusteces pietekas un to baseini) aizņem galvenokārt Vidusgaujas iepaklu, Aumeistara valni un Vidzemes augstienes daļu. Gaujai lielākās ir kreisā krasta pieteka Vija, bet citas ir ievērojami mazākas. Gaujas kreisā krasta pieteku baseinu augštecēs atrodas Vidzemes augstienes ziemeļaustrumu daļā. Upju kritumi ir samērā nelieli. Lielākajām upēm augštecēs tie parasti pārsniedz 4 m/km, lejtecēs ir mazāki - 1-2 m/km. Atsevišķām mazākajām upēm augštecē kritumi svārstās pat no 8 – 11 m/km uz mazākiem.

Novada ziemeļdaļa ietilpst **Salacas sateces baseinā**, kura upes raksturojamas pirmkārt kā Burtnieka pietekas (Seda u.c.). Šo upju baseini galvenokārt ietilpst Ziemeļvidzemes zemienē, kuras centrālās daļas pazeminājumā atrodas Burtnieks (Burtnieku ezers). Upju kritumi nav sevišķi lieli (0,1 – 0,2 m/km), kas apgrūtina noteci un veicina pārpurvošanos. Tā Sedas upes baseina purvainība ir 10 % (Latvijā vidēji – 9,9 %). Upju tīkla biežība – 0,4 km/km².

Pašā novada ziemeļaustrumu daļā upes – Omuļupe un Pedele pieder **Emajogi** (Igaunijā) **sateces baseinam**.

Valkas novada upes pieder līdzenuma tipa ūdens tecēm. Upes barojas galvenokārt no sniega kušanas un lietus ūdeņiem. Vasarā galvenokārt barojas no gruntsūdeņiem.

No Valkas novadā esošajām upēm publisko upju sarakstā iekļauta tikai Gauja.

Upju un ezeru ūdens kvalitātes normatīvi noteikti MK noteikumos Nr.118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”. Saskaņā ar „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2004” sniegto informāciju Gaujas apgabalā visi zivju ūdeņi, kuros 2004. gadā veikti novērojumi, atbilst kvalitātes kritērijiem (Amonija joni (NH₄⁺), mg/l; amonija slāpekļi (N/NH₄)₂, mg/l; izšķīdušais skābeklis, mg/l O₂; cinks, mg/l Zn; pH).

Valkas novadā darbojas 3 mazās hidroelektrostacijas (3.tabula).

3.tabula

Valkas novada mazās HES uz 01.01.2015.

Nr.p. k.	Stacijas nosaukums	Ekspluatācijā pieņemšanas gads	Upe	Īpašnieks	Jauda
1.	HES "Dzirnavnieki"	16.01.2003.	Pedele	SIA "Dzirnavnieki"	29
2.	Skriptu HES	1998.XII	Vija	SIA "Vijciema HES"	125
3.	Kalndzirnavas HES	08.01.2001.	Pedele	SIA „Kalndzirnavas”	

Valkas novadā ir 41 ūdenstilpe (šai skaitā neietilpst lielākā daļa Gaujas vecupju, kurām nav zināmi nosaukumi - tādas ir vairāk par 100). No 41 dabiskajiem ezeriem 2 ir lielāki par 50 ha

(Salainis 77 ha un Vēderis 50,8 ha), Vadainis ir 49,6 ha un Cepšu 25,3 ha. 10 ezeri lielāki par 10 ha. Ūdenstilpes aizņem tikai nepilnus 0.5 % no novada platības.

Valkas novada ezeri pētīti samērā maz - tikai kā atsevišķu projektu vienreizējas izpētes objekti. Pietiekama informācija ezera pašreizējā stāvokļa un kvalitātes izvērtējumam ir tikai par 7 ezeriem un 2 ūdenskrātuvēm. Lielākā daļa ezeru ir izvērtēti pēc LVA sinoptiskā monitoringa datiem - 2002.gada dati par Valdi, savukārt Vēderis izvērtēts pēc biedrības "Latvijas ezeri" 2004.gada mērījumu datiem.

2014.gada jūnijā tika veikts peldūdens monitorings novada ezeriem un upēm (ezeri: Zāģezers, Cepsis, Valdis, Bērzesers, Salainis. Upes: Vija, ūdenskrātuve - peldētava Ērgemes ciemā), kurus iedzīvotāji un novada viesi visvairāk izmanto rekreācijai. Monitoringa rezultāti (ūdens mikrobioloģijas analīzes) liecina, ka visas veiktās ūdens paraugu analīzes atbilst normatīviem aktiem (2010.gada 6.jūlija MK noteikumi Nr.608 „Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai”).

Novada ezeriem ir ļoti dažāda kvalitāte - no augstas (piem., Valdis) līdz sliktai. Daudzi novada ezeri savulaik tikuši piesārņoti ar sadzīves, rūpnieciskiem vai fermu notekūdeņiem, arī ar noplūdēm no lauksaimniecības zemēm, kā arī negatīvi ietekmēti citos veidos (ūdens līmeņa pazemināšana u.c.). Kaut arī piesārņošana ar notekūdeņiem daudzviet ir pārtraukta, šī piesārņojošā darbība ezerus ir ietekmējusi neatgriezeniski - augstu kvalitāti atjaunot vairs nav iespējams, labas kvalitātes atjaunošana teorētiski ir iespējama, bet prasa lielus ieguldījumus.

Atpūtas infrastruktūras izveidei ir piemēroti labas vai vidējas kvalitātes ezeri - eitrofie ezeri ar stabilu ekosistēmu. Tīros augstas kvalitātes ezerus, it īpaši, ja tie atbilst kādam no Latvijas īpaši aizsargājamiem biotopiem, piemēram, mezotrofo Valdi, jāsaņem no jebkura veida antropogēnās ietekmes, t.sk., no infrastruktūras izveides lielāka atpūtnieku skaita piesaistīšanai.

Tā kā atsevišķus novada ezerus joprojām piesārņo gan neattīrīti, gan dažādā pakāpē attīrīti notekūdeņi, svarīgi ir atrast citus risinājumus notekūdeņu apsaimniekošanai, lai pārtrauktu ezeru kvalitātes pasliktināšanu.

Galvenais uzdevums ir nepieļaut jaunas ezerus piesārņojošas saimnieciskās darbības (attīrītu vai neattīrītu notekūdeņu iepludināšana, akvakultūras), kā arī prasīt izstrādāt alternatīvus risinājumus tām plānotajām darbībām, kas veicinātu barības vielu ieplūdi ezeros vai neatgriezeniski izmainītu ezeru krastu ainavu (krastu apbūve, reljefa izmainīšana).

Rekreācijai, zivkopībai utml. ieteicams izmantot mākslīgās ūdenstilpes. Mākslīgajām ūdenstilpēm nav iespējama augsta kvalitāte, tāpēc tās nav iespējams sabojāt (izņēmums - karjeru ūdenstilpnes). Savukārt piesārņošanas gadījumā mākslīgās ūdenstilpēs ir daudz vienkāršāk restaurēt labu kvalitāti.

4.tabula.

Ezeru pašreizējā stāvokļa un kvalitātes izvērtējums

Ūdenstilpes nosaukums	Pašreizējā stāvokļa un kvalitātes izvērtējums
Valdis	Ezers ir mezotrofs - viens no 5 - 6 tīrākajiem Latvijā. Ezers atbilst Latvijas īpaši aizsargājamam biotopam "mezotrofi ezeri". Visi atlikušie Latvijas mezotrofie ezeri ir stratificēti - šie ezeri ir vienīgie no stratificētajiem, kuros visu gadu visā ūdens slānī ir skābeklis. Valdim ir mezotrofam ezeram raksturīgas skābekļa koncentrācijas - veģetācijas perioda vidū skābekļa koncentrācijas maksimums ir 4 m dziļumā (temperatūras lēcienislāņa sākumdaļā), tālāk seko pakāpeniska koncentrācijas samazināšanās, tomēr piegruntī 10 m horizontā skābekļa koncentrācija saglabājas liela (tikai par 1 mg/l mazāka nekā ezera virskārtā). Mezotrofa stāvokļa saglabāšanos veicinājis mazais un antropogēni mazietekmētais sateces baseins. Valdis ietilpst ZBR ainavu aizsardzības zonā, tomēr šis statuss nenodrošina pietiekamu ezera aizsardzību. Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma ezeru tipoloģijai ezers pieder pie 5.tipa - sekls (vidējais dziļums starp 2 - 9 m), cietūdens (EVS > 165 μS / cm), oligohumozs (krāsainība < 80 mg Pt / l). Valža vidējais dziļums - 7.5 m, EVS - 378 μS / cm, krāsainība - 13 mg Pt / l.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

Vēderis	Ezers ir sekls, tādēļ nav stratificēts, līdz ar to piegruntī ir skābeklis, kaut gan piegruntī tā koncentrācija ir ļoti maza. Skābekļa režīmu nelabvēlīgi ietekmē lielā humīnvielu koncentrācija (ezers ir izteikti brūnūdens). Ezera aizaugums, it īpaši virsūdens, ir neliels. Ezers atbilst Latvijas īpaši aizsargājamam biotopam "semidistrofi (oligodistrofi) ezeri". Tie ir mīkstūdens ezeri, kas lielākoties izvietoti uz minerālgrūntīm, ar lielu humīnvielu koncentrāciju, kas ieplūst no sateces baseinā esošā purva. Ezers vēsturiski attīstījies no mezotrofa stāvokļa, tam distroficējoties. Lai gan humīnvielām piemīt konservējoša īpašība un tās kavē eutrofikācijas tempu, tomēr ezera pašreizējās labās kvalitātes un īpaši aizsargājamā biotopa saglabāšanai antropogēno slodzi uz ezeru palielināt nedrīkst. Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma ezeru tipoloģijai ezers pieder pie 4.tipa - ļoti sekls (vidējais dziļums < 2 m), mīkstūdens (EVS < 165 µS / cm), polihumozs (krāsainība > 80 mg Pt / l). Vēdera vidējais dziļums - 1.8 m, EVS - 91 µS / cm, krāsainība - 265 mg Pt / l.
----------------	--

Vairākus Valkas novada ezerus un ūdenskrātuves 20.gs. 90.gadu sākumā ir pētījis Latvijas Valsts meliorācijas projektēšanas institūts, tomēr analizētie parametri uz doto brīdi sniedz tikai vispārīgu priekšstatu par ezera fizikāli-ķīmiskām īpašībām un gandrīz nemaz nedod informāciju par ezeru un ūdenskrātuves kvalitāti.

5.tabula

Ūdenstilpes nosaukums	Ezera tips atbilstoši Ūdens apsaimn.lik.	Krāsainība (mg Pt / l)	Elektrovadītis pēja (µS / cm)	pH	Cita informācija
Bezdibenis (Kārķu pag.)	8.tips (sekls, mīkstūdens, polihumozs)	184 (brūnūdens)	54 (mīkstūdens)	vid. 4.6 (skāba ūdens reakcija)	Ezers varētu būt distrofs, bet lai to pierādītu nepieciešami biocenožu, it īpaši zooplanktona, dati. Atrodas dabas liegumā "Kārķu purvs".
Bēzu ezers (Ērgemes pagasts)	8.tips (sekls, mīkstūdens, polihumozs)	184 (brūnūdens)	90 (mīkstūdens)	8.4 (vāji sārmaina ūdens reakcija)	
Cepšu ezers Kārķu pagasts	6.tips (sekls, cietūdens, polihumozs)	230 (brūnūdens)	288 (cietūdens)	vid. 8.0 (vāji sārmaina ūdens reakcija)	
Dzirnavnieku dzirnavezers Valkas pagasts					Uzpludinājums uz Pedeles upes ar kopējo aizaugumu 90.gadu sākumā 10 %. Īpatnēji, ka uzpludinājums ir mīkstūdens (EVS 126 µS / cm).
Kukris Ērgemes pagasts	5.tips (sekls, cietūdens, oligohumozs)	56 (dzidrūdens)	396 (cietūdens)	vid. 8.6 (vāji sārmaina ūdens reakcija)	
Kurēlis Ērgemes pagasts	6.tips (sekls, cietūdens, polihumozs)	101 (brūnūdens)	216 (cietūdens)	8.4 (vāji sārmaina ūdens reakcija)	Aizaugums klāj vismaz 30 % no ezera platības, galvenais ezera aizaugšanas cēlonis - piesārņojums no bijušās pīļu fermas.
Pelēdas ezers Kārķu pagasts	8.tips (sekls, mīkstūdens, polihumozs)	163 (brūnūdens)	36 (mīkstūdens)	7.2 (neitrāla ūdens reakcija)	

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

Rūķis Ērgemes pagasts	5.tips (sekls, cietūdens, oligohumozs)	70 (dzidrūdens)	432 (cietūdens)	8.4 (vāji sārmaina ūdens reakcija)	Aizaugums klāj vismaz 30 % no ezera platības, galvenais ezera aizaugšanas cēlonis - piesārņojums no bijušās fermas ezera ZR krastā.
Veckārķu dzirnavezers					Uzpludinājums uz Ķires ar kopējo aizaugumu 90.gadu sākumā 80 %.
Vircelis Ērgemes paagsts	6.tips (sekls, cietūdens, polihumozs)	95 (brūnūdens)	450 (cietūdens)	8.2 (vāji sārmaina ūdens reakcija)	Ezera kopējais aizaugums 50 %.
Zāģezers					Stipri aizaudzis uzpludinājums uz Pedeles upes.

Novada plānojuma dokumentā minēts, ka patreiz Valkas novadā nav neviena oficiāla peldvieta un perspektīvā plāno peldvietas statusu iegūt Turnā esošais ezers Valdis un Zāģezera pludmale. Plānojot peldvietas statusa iegūšanu, jāizvērtē ezera pašreizējā stāvokļa atbilstība peldūdeņu normatīviem pēc mikrobioloģiskiem rādītājiem. Ūdens kvalitātes normatīvi peldūdeņiem ir noteikti 12.03.2002. MK noteikumu Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 4. pielikumā. Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtība ir noteikta 06.04.2010. MK noteikumos Nr.341 "Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtība"

• Pazemes ūdeņi

Pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība ir tieši atkarīga no zemes virspusē esošo iežu litoloģiskajām īpašībām, viendabības un biezuma. Likumsakarīgi, ka labāk aizsargātas no virszemes piesārņojuma ir teritorijas, kurās ir izplatīti mālainie ieži. Savukārt, vietās, kurās dominē smilšaini nogulumi ir uzskatāmas par iespējamām pazemes ūdens piesārņojuma paaugstināta riska teritorijām. Ļoti būtiska loma pazemes ūdeņu un gruntsūdeņu piesārņojuma izcelsmē ir antropogēnai (vai cilvēka radītai) darbībai.

Tautsaimniecībā pamatā tiek izmantota pirmā – aktīvas ūdens apmaiņas zona. Šajā zonā tiek ierīkoti gandrīz visi centralizētās un individuālās ūdensapgādes urbumi. Viensētās, savukārt ar reti izņēmumiem tiek ierīkotas grodu akas vai iedzītās spices un šeit izmanto visvājāk no virszemes piesārņojuma aizsargātos gruntsūdeņus.

Valkas novadā gruntsūdeņi ir vairāk vai mazāk piesārņoti ap jebkuru bijušo sadzīves un rūpniecisko atkritumu izgāztuvī. Savukārt, spiedienūdeņus jeb artēziskos ūdeņus (zemāk esošie un no gruntsūdeņu horizontiem hidrauliski norobežotie horizonti) klāj vāji caurlaidīgie nogulumi, tādēļ tie ir daudz labāk aizsargāti no virszemes piesārņojuma. Spiedienūdeņus iespējams piesārņot caur ierīkotajiem urbumiem, pie nosacījuma, ja neievēro noteiktās aizsargjoslas, kā arī urbumu aizsardzības nosacījumus.

Centralizētās ūdensapgādes vajadzībām Valkas novadā pārsvarā izmanto vidus un augšdevona Arukilas – Amatas ūdens horizontu kompleksu. Šos artēziskos ūdens horizontus teritorijas lielākajā daļā klāj vāji caurlaidīgi, pārsvarā 15-25 m biezi glacigēnie nogulumi (mālsmilts un smilšmāls), līdz ar to spiedienūdeņi kopumā ir samērā labi aizsargāti no virszemes piesārņojuma, īpaši, iecirkņos ar augšupejošu pazemes ūdeņu plūsmu. Paaugstināta piesārņojuma riskam var pielīdzināt teritorijas ap ūdens ņemšanas vietām.

Valkas novadā ir 11 nozīmīgi artēziskie urbumi, kurus pašvaldība izmanto ūdensapgādei.

6.tabula.

Artēziskie urbumi Valkas novadā

Nr.	LVĢMA DB	Urbšanas	Ūdens horizonts	Sūkņēšanas debits, l/s	Piederība	Adrese
-----	----------	----------	-----------------	------------------------	-----------	--------

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

	urbumi Nr.	dziļums, m	Urbšanas gads				
1.	P500134	75	1970	D3 gj	4.8	Pašvaldības	Stepi
2.	14097	181	1972	D2 ar	2	Privātīpašumā	Lugaži
3.	14192	150	1987	D2 ar	2	Privātīpašumā	Sēļi
4.	14778	140	2010	D2 ar	2	Pašvaldības	Sēļi
5.	P500009	71	1963	D2 br	6.2	Pašvaldības	Vijciems
6.	P500819	77.25	1963	D2 br	3	Pašvaldības	Kārķi
7.	P500820	80	1979	D2 ar	3	Pašvaldības	Kārķi
8.	6343	80	1964	D2 ar	2.4	Pašvaldības	Ērgeme
9.	25870	80	2008	D2 ar	2	Pašvaldības	Ērgeme
10.	11739	75	2012	D2 ar	3	Pašvaldības	Kārķi
11.	14961	180	2011	D2 ar	3	Pašvaldības	Lugaži
12.	14098	180	1964	D2 ar		Privātīpašumā	Lugaži
13.						Privātīpašumā	Ērgeme
14.						Pašvaldības	Turna

Artēzisko aku stāvoklis ir krasi atšķirīgs - no labi, atbilstoši aku ekspluatācijas noteikumiem uzturētām līdz pilnīgi izsaimniekotām un pamestām. Novadā pazemes ūdeņu piesārņošanas gadījumi nav konstatēti. Bieži ir gadījumi, kad nav nožogota akas stingrā režīma aizsardzības zona, vai nožogojums ir daļēji bojāts. Taču praktiski šajās zonās saimnieciskā darbība nenotiek.

7.tabula.

Artēziskie urbumi Valkas pilsētā

Nr.	LVĢMA DB Nr.	Urbšanas gads	Urbuma dziļums m	Ūdens horizonts	Piederība
1.	25917	2008	150	D ₂ ar+brt	Pašvaldības
2.	25950	2008	150	D ₂ ar+brt	Pašvaldības
3.	8836	2008	150	D ₂ ar	Pašvaldības
4.	11470	1959	151	D ₂ ar	Pašvaldības
5.	11477	1983	184	D ₂ ar +br	Pašvaldības
6.	11487	1985	150	D ₂ ar	Privātīpašumā
7.	11485	1998	150	D ₂ ar	Privātīpašumā
8.	11492	1956/57	136	D ₂ ar	Privātīpašumā
9.	11480	1983	181	D ₂ ar	Pašvaldības
10.	7065	1964	150	D ₂ ar	Pašvaldības

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

11.	7646	1999	85.4	D ₂ br	Pašvaldības
12.	11469	1970	140	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
13.	11472	1979	140	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
14.	11484	1968	135	D ₂ ar	Pašvaldības
15.	6271	1964	150	D ₂ ar	Privātīpašumā
16.	11475	1983	151.5	D ₂ ar	Pašvaldības
17.	13769	Nav datu	Nav datu	Nav datu	Pašvaldības
18.	11471	1973	150	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
19.	11488	1977	118	D ₂ ar	Pašvaldības
20.	11489	1957	152	D ₂ ar	Privātīpašumā
21.	11467	1968	160	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
22.	11463	1984	135	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
23.	11464	1983	75	D ₂ br	Pašvaldības
24.	11465	1983	45	D ₂ br	Pašvaldības
25.	11466	1984	150	D ₂ ar	Pašvaldības
26.	11468	1982	152	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
27.	11462	1983	200	D ₂ ar	Privātīpašumā (Valkas pagasta teritorijā)
28.	11483	1964	120	D ₂ br	Privātīpašumā
29.	11490	1968	135	D ₂ ar	Pašvaldības. Tamponēts
30.	11491	1996	133	D ₂ ar	Privātīpašumā
31.	11474	1983	181	D ₂ ar	Valsts īpašumā
32.	9637	1980	130	D ₂ ar	Valsts īpašumā
33.	11486	1978	130	D ₂ ar	Privātīpašumā
34.	11473	1977	115	D ₂ ar	Pašvaldības

Artēziskie ūdeņi novada teritorijā ne visur ir aizsargāti no iespējamā virszemes piesārņojuma. Viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem ir pamestie, neizmantotie un neapsaimniekotie ūdens apgādes urbumi pa kuriem piesārņojums nonāk pazemē. Vairākiem ūdens apgādes urbumiem trūkst pases.

Neizmantoto ūdensapgādes urbumu statuss (stāvoklis) nav zināms. Šādi urbumi var kļūt par bīstamu pazemes ūdeņu piesārņojuma avotu, tādēļ būtu rūpīgi jāpārdomā to turpmākā apsaimniekošanas kārtība.

Lai to izvērtētu neizmantota artēziskā urbuma apsaimniekošanas kārtību, ir jāņem vērā:

- urbuma turpmākās izmantošanas perspektīva;
- urbuma tehniskais stāvoklis;
- urbuma atveres un stingra režīma aizsargjoslas sanitārais stāvoklis.

Atbilstoši likuma "Par zemes dzīlēm" 3.panta 1.punktam, zemes dzīles un visi derīgie izrakteņi, kas tajās atrodas, pieder zemes īpašniekam. Tādēļ galīgo lēmumu par ūdens ieguves

turpmāko perspektīvu un tāpat arī urbumu likvidāciju, jāpieņem zemes īpašniekam, kura īpašumā ūdens apgādes urbums atrodas.

Ūdensapgādes urbumus var sadalīt divās grupās:

- urbumi, kurus izmanto vai tos iespējams izmantot nākotnē;
- urbumi, kuru izmantošana (dažādu iemeslu dēļ) nav iespējama.

Pirmajā gadījumā nepieciešams:

- sakārtot stingrā režīma aizsargjoslu;
- nodrošināt urbuma atveres hermetizāciju;
- novērst urbuma un stingra režīma aizsargjoslas teritorijas applūšanas vai piegružošanas iespēju;
- nodrošināt urbuma aizsardzību no tā fiziskas bojāšanas.

Ja urbums ilgāku laiku nav ekspluatēts, pirms tā izmantošanas atsākšanas būtu nepieciešams veikt urbuma tehniskā stāvokļa pārbaudi un ūdens atsūkņēšanu, kā arī paraugu ņemšanu tā kvalitātes pārbaudei.

Pazemes ūdeņu ieguvei nepieciešama ūdens resursu lietošanas atļauja (izsniedz Valsts vides dienesta attiecīgā reģionālā vides pārvalde) gadījumos, ja jāpilda kāds no šādiem kritērijiem:

- diennaktī iegūst 10 m³ vai vairāk pazemes ūdens;
- ar ūdensapgādes pakalpojumiem tiek nodrošinātas vairāk nekā 50 fiziskās personas;
- tiek iegūts un izmantots saimnieciskajā darbībā minerālūdens vai termālie ūdeņi;
- ūdens resursu ieguve var radīt būtisku ietekmi uz vidi.

Ja diennaktī tiek iegūts vairāk par 100 m³ pazemes ūdeņu vai ja pazemes ūdeni pēc ieguves realizē tirdzniecībā, tad, lai saņemtu ūdens resursu lietošanas atļauju, ir nepieciešama pazemes ūdeņu atradnes pase. Šādu atradnes pasi var izsniegt, ja pazemes ūdeņu izpēti detalitātē atbilst A (izpētītie) un N (novērtētie) krājumu kategorijai, jo pasē tiek norādīta ģeoloģiskajā izpētē iegūtā pamatinformācija par pazemes ūdeņu atradni, akceptētajiem pazemes ūdeņu ekspluatācijas krājumiem un kvalitāti, kā arī tiek noteiktas ūdensgūtnes aizsargjoslas un prasības, kas jāievēro, ekspluatējot pazemes ūdeņu atradni.

Ūdens ieguves urbuma ierīkošanai nepieciešama zemes dzīļu izmantošanas licence (izsniedz LVĢMA), izņemot gadījumu, ja zemes īpašnieki un pastāvīgie lietotāji sava zemes īpašuma robežās personiskām vajadzībām ierīko iedzītās un urbtās akas dziļumā līdz 20 metriem. Katram ūdens ieguves urbumam jābūt urbuma pasei.

Savukārt urbumus, kuru turpmākā izmantošana dažādu iemeslu dēļ nav iespējama, nepieciešams likvidēt, nodrošinot pazemes ūdens resursu aizsardzību. Urbumu likvidāciju var veikt uzņēmējdarbība, kura ir saņēmusi licenci šāda veida darbu veikšanai.

Artēziskie urbumi, kas netiek izmantoti ūdensapgādei, to turpmāka izmantošana nav paredzēta un atrodas uz pašvaldības zemes, Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstības projektu ietvaros tiks tamponēti.

Atbilstoši likuma "Par zemes dzīlēm" 18.panta 1.punktam, zemes dzīļu izmantošanas un aizsardzības kontroli veic Valsts vides dienests.

Liela lauku iedzīvotāju daļa izmanto kvartāra nogulumu grunts ūdeņus, jo to iegulu dziļums ir neliels un tie ir viegli pieejami ekspluatācijai no raktajām akām, kurās ūdens kvalitāte bieži vien neatbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām. Ūdens kvalitāte ir atkarīga no aku novietojuma attiecībā pret viensētu lokālajiem piesārņojuma avotiem, kā arī no aku sanitāri higiēniskā stāvokļa. Virszemes ūdens kā dzeramā ūdens apgādes avots pagasta teritorijā netiek izmantots.

5.2.3. Dzeramā ūdens kvalitāte

Pazemes ūdeņi Valkas novadā ir galvenais ūdensapgādes avots. Lauku iedzīvotāji pārsvarā izmanto kvartāra nogulumu gruntsūdeņus. To iegulu dziļums neliels un tie ir viegli pieejami ekspluatācijai, kā arī viegli piesārņojami.

Ūdensapgādei izmantotajam pazemes ūdenim gandrīz visā novada teritorijā ir augsts mangāna un dzelzs saturs, kas bieži vairāk kārt pārsniedz pieļaujamās normas, kas noteiktas 29.04.2003. MK noteikumos Nr.235 "Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība".

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

ES Kohēzijas fonda līdzfinansētā projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Austrumlatvijas upju baseinu pilsētās” ietvaros, tika izbūvēta dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtas, kas nodrošina dzeramā ūdens kvalitāti Valkā atbilstoši Latvijas valsts un Eiropas Savienības standartu prasībām.

8.tabula.

Ūdensapgādes pakalpojuma nodrošinājums un kvalitāte Valkas novadā

Apdzīvota vieta	Iedz. skaits uz 2014.g.	Iedzīvotāju skaits, kam pieejami ūdensapgādes pakalpojumi %	Patēriņa apjomi 2014.gadā (m³)	Dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtas	
				Dzeramā ūdens atbilstība norm. aktu prasībām	Izbūves gads
Valka	5631	97%	253183	Atbilst	2009.g.
Lugaži	323	98%	9577	Atbilst	2013.g.
Sēji	332	91%	9532	Atbilst	2011.g.
Vijciems	250	95%	12625	Atbilst	2009.g.
Ērgeme	360	85%	8865	Atbilst	Nav izbūvētas
Kārķi	330	81%	13708	Atbilst	2012.g.
Stepi	219	92%	6190	Neatbilst (Paaugstināta Fe koncentrācija)	Nav izbūvētas

No novadu izveides piešķirtajiem līdzekļiem Vijciemā tika izbūvētas dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtas, kas nodrošina kvalitatīvu dzeramā ūdens padevi ūdensapgādes tīklā, bet Ērgemes ciemā tika izveidots jauns artēziskais urbums (Alkšņi), kas apgādā līvānu mājas ciema ZA daļā. Pēc realizētā ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstības projekta 2014. gadā Ērgemes ciemā ūdensapgādi nodrošina tikai viens artēziskais urbums (Skola).

Saskaņā ar LVĢMA datu bāzē “Urbumi” esošo informāciju, Valkas novadā ūdensapgādei savulaik ierīkoti 180 urbumi. Artēzisko aku stāvoklis ir krasi atšķirīgs - no labi, atbilstoši aku ekspluatācijas noteikumiem uzturētām līdz pilnīgi izsaimniekotām un pamestām. Novadā pazemes ūdeņu piesārņošanas gadījumi nav konstatēti. Bieži ir gadījumi, kad nav nožogota akas stingrā režīma aizsardzības zona, vai nožogojums ir daļēji bojāts.

Novadā nepieciešama aku un ūdensapgādes urbumu aizsardzības programmas (monitoringa) izstrāde un regulāras ūdens kvalitātes kontroles (vismaz vienreiz gadā) sistēmas izveidošana. Vienai no programmas sastāvdaļām ir jābūt visu pazemes ūdensguves urbumu pasu sastādīšanai. Atbilstoši novada plānojuma detalizācijai, novada teritorijas plānojums nosaka aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām.

Lai nodrošinātu dzeramā ūdens kvalitāti un pazemes ūdeņu aizsardzību attiecībā uz visu novada teritoriju jāievēro prasība visas artēziskās, t.sk. bezsaimnieku, sakārtot vai tehniski nederīgās akas tamponēt atbilstoši MK 01.06.2000 noteikumiem Nr. 38 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 222-99 „Ūdensapgādes ārējie tīkli un būves” ar grozījumiem 08.09.2009. MK noteikumi Nr.1033 (“LV”, 146 (4132), 15.09.2009.) un MK 20.01.2004 noteikumi Nr. 43

„Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika” ar grozījumiem 13.10.2009. MK noteikumi Nr.1168 ("LV", 166 (4152), 20.10.2009.).

Atbilstoši LR MK noteikumiem Nr. 235 (29.04.2003.) „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles prasības” Veselības inspekcijas kompetencē ir dzeramā ūdens monitoringa veikšana, ikgadējā kārtējā monitoringa saskaņošana ar ūdens piegādātājiem un komersantiem, kā arī Aizsargjoslu stingra režīma rādīšanu saskaņošana ar Veselības inspekciju atbilstoši LR MK noteikumu Nr. 43 (20.01.2004.) „Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika” 4.panta prasībām.

- **Notekūdeņi**

Viens no ūdenstilpju kvalitātes ietekmes faktoriem ir tajās novadīto notekūdeņu attīrīšanas pakāpe. Valkas pilsētā esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas notekūdeņus attīra atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tās tika izbūvētas 2012. gadā ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstības projekta ietvaros ar Eiropas Savienības struktūrfonda (Kohēzijas fonds) līdzfinansējumu.

Esošās situācijas analīzē konstatēta kanalizācijas infrastruktūras novecošanās. Tā kā esošās attīstības tendences Valkas novadā neliecina par būtisku iedzīvotāju skaita pieaugumu, tad šobrīd var uzskatīt, ka pagaidām problēmas ar notekūdeņu daudzuma palielināšanos nav sagaidāmas. Pašreiz plānojot teritorijas attīstību Valkas novadā, liela nozīme ir esošo inženiertīklu rekonstrukcijai, kā arī jaunu ūdensvadu un kanalizācijas tīklu izbūvei un apsaimniekošanai.

Cienu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu nepilnīgas darbības vai avārijas gadījumā vidē var nonākt piesārņojums, kas rada būtisku ietekmi uz apkārtējo vidi (virszemes ūdens kvalitāti un gruntsūdeņiem, arī augsni), tam uzkrājoties veidojas degradētas un piesārņotas teritorijas. Tādēļ ir svarīgi turpināt darbus pie Valkas pilsētas, Stepu ciema, Ērgemes un Turnas ciema, un Vijciema kanalizācijas sistēmu un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu pārbūves vai jaunizbūves. Valkas novada attīstības stratēģijā Investīciju plānā “Ūdenssaimniecības attīstība” ir paredzēti ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstības projekti. Stratēģiskajā daļā Pasākums 9 ir “Vides infrastruktūra un RV 9: Attīstīta kvalitatīva vides infrastruktūras pieejamība un izmantošana.

9.tabula.

Kanalizācijas pakalpojuma nodrošinājums Valkas novadā

Apdzīvota vieta	Iedz. skaits uz 2014.g.	Iedzīvotāju skaits, kam pieejami kanalizācijas pakalpojumi %	NAI izbūves gads	Notekūdeņu apjoms		Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu tips	Notekūdeņu novadīšanas vieta
				Notekūdeņu apjoms 2014.gadā (m³)	Notekūdeņu apjoms vid. diennaktī (m³)		
Valka	5631	95%	2012	329714	903	Bioloģiskās	Sedas upe
Lugaži	323	70%	2012	7661.6	16	Bioloģiskās	Sedas upe
Sēji	332	80%	2011	7625.6	21	Bioloģiskās	Sedas upe
Vijciems	250	70%	1988	13366	36	Bioloģiskās	Vijas upe
Ērgeme	360	54%	1990	3890	11	Bioloģiskās	Rikandas upe
Kārķi	330	70%	2014	9329	25	Bioloģiskās	Ķīres upe
Stepi	181	-	-	-	-	Bioloģiskās /Nosēdakas	-

Ūdenssaimniecības attīstības projektus plānots realizēt arī tuvākā nākotnē Valkas pilsētā, Ērgemes, Turnas, Vijciema un Stepu ciemos piesaistot Eiropas Savienības struktūrfonda līdzfinansējumu.

5.2.4. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana

Atkritumu saimniecība ietver sadzīves atkritumu konteineru, šķiroto atkritumu konteineru un zaļo atkritumu savākšanu un iztukšošanu.

Novadā galvenie atkritumu ražotāji ir: komunālā saimniecība, tirdzniecība, uzņēmējdarbība. Pilsētu sadzīves atkritumu uzskaitē liecina, ka galvenie atkritumu veidi ir: papīrs - 20%, plastmasas - 15%, stikls - 17%, metāls - 7%.

Novads iesaistījies Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācijā (SIA ZAAO). Ar 2004. gada 1. decembri Ziemeļvidzemes reģionā tika slēgtas visas izgāztuves, jo uzsākta jaunā sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona "Daibe" ekspluatācija Cēsu novadā, līdz ar to arī Valkas novada teritorijā agrāk ekspluatētās atkritumu izgāztuves ir rekultivētas. Pēdējā tika rekultivēta sadzīves atkritumu izgāztuve „Celīši” Vijciema pagastā 2014.gadā piesaistot Eiropas Savienības struktūrfonda (Kohēzijas fonds) līdzfinansējumu.

Ar ES ERAF projekta līdzfinansējumu Valkas pilsētā ir izveidots atkritumu savākšanas laukums un uzbūvēts bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukums, atrodas pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu teritorijā un 8 Ekopunkti, kas pilsētas iedzīvotājiem nodrošina iespēju šķirot atkritumus, tādā veidā veicinot atkārtotu resursu izmantošanu un samazinot apglabājamo atkritumu daudzumu. Šķirotu atkritumu laukumā „Austrās” (Eko laukums), konteineros var likt papīru, kartonu, stikla pudeles, plastmasas pudeles, logu stiklu, plēves u.c. Šeit var novietot arī lielgabariņus atkritumus un elektropreces – ledusskapjus, veļas mašīnas, televizorus, dīvānus, skapjus u. c. Sadzīves atkritumus šķirotu atkritumu laukumā nepieņem.

Galvenais un tuvākais uzdevums ir panākt, lai visi iedzīvotāji, uzņēmējsabiedrības pilnībā iekļautos Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācijā, lai tiktu savākti un atbilstoši apglabāti visa veida atkritumi, tajā skaitā, lai veicinātu daļīgu atkritumu vākšanu un atkārtotu to izmantošanu, lai samazinātu apglabājamo atkritumu daudzumu un netiktu pieļauta nesankcionēta atkritumu apglabāšana, apkārtējās vides piesārņošana.

Atsevišķi piesārņoti laukumi bijuši fermu, katlu māju, degvielas bāzes un mehānisko darbnīcu teritorijās, bet ierobežotās informācijas dēļ, nevienam no tiem bez papildus izpēti nevar uzskatīt par apdraudējumu videi.

Pašreiz ZAAO savāc tikai daļu no iespējamā Valkas novada atkritumu daudzuma. Notiek atkritumu noglabāšana neatļautās vietās, kā arī sadedzināšana, kas ir viens no galvenajiem kaitīgo vielu rašanās avotiem.

Valkas novada dome 2010.gadā ir noslēgusi līgumu par kritušo mājlopu un mājdzīvnieku liķu savākšanu un utilizāciju ar SIA „Reneta”.

5.2.5.Kapsētas

Valkas novadā pa vienai kapsētai atrodas Ērgemes, Valkas, Vijciema, Zvārtavas pagastā. Valkas pilsētā ir divas kapsētas (Cimzes kapi un Meža kapi). Jaunu kapsētu ierīkošana nav plānota. 2015.gadā notiek Valkas pilsētas Cimzes un Meža kapu digitalizācija un apbedījuma vietu noskaidrošana.

Kapu apsaimniekošanas nosacījumi un virsapbedījumu procedūra ir noteikta Valkas novada domes 2011. gada. 31.martā apstiprinātajos Saistošajos noteikumos Nr.13 „Kapsētu uzturēšanas un izmantošanas noteikumi”.

5.2.6. Potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un to izvietojums

MK noteikumi (20.11.2001.) Nr.483 "Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība" ("LV", 171 (2558), 27.11.2001.) nosaka, ka piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanu un sākotnējo novērtēšanu savā administratīvajā teritorijā organizē un veic pašvaldība sadarbībā ar attiecīgo reģionālo vides pārvaldi un ka reģionālā vides pārvalde sniedz pašvaldībām visu tās rīcībā esošo informāciju par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām attiecīgajā teritorijā (MK noteikumu Nr.483 2., 3.punkts). Valkas novadā ir reģistrētas 22 piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas. Piesārņotās vietas pēc apzināšanas grupē pēc kategorijām:

- 1.kategorija ar augstu piesārņojuma līmeni un lielu ietekmi; piesārņojums 10 reizes pārsniedz vides kvalitātes robežlielumus; teritorijās saimnieciskās aktivitātes atļautas tikai pēc sanācijas darbiem. Valkas novadā nav apzinātas piesārņotās vietas, kas atbilst 1. kategorijas grupai.
- 2.kategorija ar piesārņojuma līmeni, kurš vides kvalitātes robežlielumus pārsniedz līdz 10 reizēm; iespējama negatīva ietekme; uzsākot saimnieciskās aktivitātes ir jāizvērtē iespējamās sekas; nepieciešami papildus pētījumi.
- 3.kategorija ar piesārņojuma līmeni, kas nepārsniedz vides kvalitātes normatīvus; nevar ietekmēt cilvēka veselību un vidi; saimnieciskām aktivitātēm nav ierobežojumu.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

Kopsavilkums par Valkas novadā reģistrētām piesārņotām vai potenciāli piesārņotām teritorijām apkopots 10. tabulā.

10.tabula.

Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas Valkas novadā

Administratīvā teritorija	3. kategorija, skaits	2. kategorija, skaits
Valka	nav	9
Ērgemes pagasts	1	7
Kārķu pagasts	1	2
Vijciema pagasts	nav	1
Zvārtavas pagasts	nav	3

Valkas novada teritorijā var klasificēt divu veidu augšnes un gruntsūdeņu piesārņojumu:

- piesārņojums, kas veidojas vai arī var veidoties pašreiz saimnieciskās darbības rezultātā neievērojot likumdošanā noteiktās prasības, vai arī avārijas situācijās;
- piesārņojums, kas veidojies pagājušā gadsimta saimnieciskās darbības rezultātā. Vēsturiskais piesārņojums izveidojies bijušajās atkritumu izgāztuvēs.

Par potenciāliem riska objektiem un teritorijām uzskatāmi:

1. Bijušās Sibīrijas mēra kapsēta: Valkas pagasta "Vēverzemniekos".
2. Sprādzienbīstamie objekti:
 - gāzes uzpildes stacija Valkā;
 - lokālās lielākās degvielas uzpildes stacijas Valkā.
3. Ugunsbīstamie objekti un teritorijas:
 - degvielas uzpildes stacijas;
 - gāzes uzpildes stacijas (Valkā);
 - kokapstrādes uzņēmumi;
 - kūdras purvi;
 - pļavas uz kūdras slāņiem;
 - mežu masīvi.
4. Starp potenciāli bīstamākajām transporta maģistrālēm Valkas novadā izdalīti:
 - Valsts nozīmes galvenais autoceļš A3;
 - Dzelzceļš Rīga – Tallina un Sanktpēterburga.
5. Kā nacionālās riska nozīmes applūstošās teritorijas noteikt:
 - Valkas pilsēta – Pedeles upes un (Zāģezera un Sēlijas ielas slūžas). Avārijas gadījumā tiek applūdinātas pārrobežu teritorijas;
 - Zvārtavas pagasta un Valkas pagasta teritorijas, kur pavasaros pārplūst Gaujas pļavas;
 - Mazie HES.

Šo paaugstināta riska teritoriju pārplūšanas gadījumā tiks bojāti ceļi, ražošanas objekti, iedzīvotāju mājokļi.

11.tabula.

Uzņēmumi Valkas novadā, kuri veic darbības, kur nepieciešama piesārņojuma kategorijas B atļauja

Nr.p.k.	Atļauja izsniegta	Piesārņojuma kategorijas B atļauja, piesārņojošā darbība
Notekūdeņu attīrīšanas iekārtām		
1.	Valkas novada dome "Nagliņas", Vienības gatve 37, Valka, Valkas novads	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Atļaujas izdošanas datums: 25.11.2014
2.	Valkas novada dome "Ērgemes skola", Ērgemes pagasts, Valkas novads, LV-4711	Piesārņojošā darbība: notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru diennaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē Atļaujas izdošanas datums: 30.12.2010
3.	Valkas novada dome "Dīķkalni", Kārķu pagasts, Valkas novads	Piesārņojošā darbība: notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru diennaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē Atļaujas izdošanas datums: 03.12.2010
4.	Valkas novada dome "Kalte", Valkas pagasts, Valkas novads	Piesārņojuma kategorija: B atļauja Piesārņojošā darbība: notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru diennaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē Atļaujas izdošanas datums: 17.11.2010
5.	Valkas novada dome "Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Sēļi", Valkas pagasts, Valkas novads	Piesārņojošā darbība: notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru diennaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē Atļaujas izdošanas datums: 12.11.2010
6.	Valkas novada dome "Attīrīšanas ietaises", Vijciems, Vijciema pagasts, Valkas novads, LV-4733	Piesārņojošā darbība: notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru diennaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē Atļaujas izdošanas datums: 20.04.2010
Ražošanas uzņēmumi		
7.	PRESTIŽS SIA Indrānu ielā 4, Valka, Valkas novads, LV4701	Piesārņojošā darbība: mēbeļu ražošana, ja ražošanas platība ir 1000 m ² un vairāk, sadedzināšanas iekārtas, kuru ievadītā siltuma jauda ir vairāk nekā 0,2 megavati, ja sadedzināšanas iekārtai saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 9.jūlija noteikumu Nr.294 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 1.pielikuma 1.1. vai 1.2.apakšpunktu nav nepieciešama atļauja, kokzāģētavas un kokapstrādes iekārtas, kurās lieto koksnes griešanas tehniku un pārstrādā 2000 m ³ un vairāk apaļkoku un kokmateriālu gadā; iekārtas, kurās veic rūpniecisku koksnes ķīmisko apstrādi, arī spiediena impregnēšanu (augstspiediena impregnēšanu), vakuuma impregnēšanu (zemspiediena impregnēšanu) un koksnes aizsardzību pret zilējumu un pelējumu. Atļaujas izdošanas datums: 25.04.2014

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

8.	PEPI RER SIA Parka iela 25, Valka, Valkas novads	Piesārņojošā darbība: iekārtas plastmasas preču ražošanai, izmantojot spiedienliešanu no kausējuma, ekstrūzijas procesu, tai skaitā kalandrēšanu vai termoformēšanu, ja tiek izlietotas piecas un vairāk tonnu plastmasas dienā. Iekārtas plastmasas preču ražošanai no putupolistirola, ja tiek izlietotas piecas un vairāk tonnu plastmasas dienā. Atļaujas izdošanas datums: 05.12.2013
9.	SERVILAT SIA 44103016646 Parka iela 12, Valkas, Valkas novads, LV-4701	Piesārņojošā darbība: no 0,2 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto ogles (akmeņogles), dzīvnīeku un augu izcelsmes produktu konservēšana, iepildīšana un iepakojšana, degvielas uzpildes stacijas ar degvielas apjomu (lielāko kopējo degvielas daudzumu, kas pārsūknēts pēdējo triju gadu laikā) līdz 2000 m3 gadā, lopkautuves, kurām kautķermeņu ražošanas jauda ir mazāka par piecām tonnām diennaktī Atļaujas izdošanas datums: 30.10.2012
10.	K SIA 43903001089 Parka iela 23, Valka, LV-4701	Piesārņojošā darbība: iekārtas nolietoto transportlīdzekļu apstrādei un kuģu vraku pārstrādei un uzglabāšanai, iekārtas īslaicīgai (ne ilgāk par gadu) bīstamo atkritumu uzglabāšanai, piemēram, pārkraušanas stacijas un konteineru noliktavas, izņemot atkritumu uzglabāšanu tik īsu laiku vai tik nenožīmīgos daudzumos, ka tie nerada risku cilvēku veselībai vai videi Atļaujas izdošanas datums: 27.01.2010
Apkurei		
11.	ENEFIT POWER & HEAT VALKA SIA 44103024234 Rūjienas iela 5, Valka, Valkas novads, LV-4701	Piesārņojošā darbība: no 5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto biomasu (arī koksni un kūdras) vai gāzveida kurināmo Atļaujas izdošanas datums: 09.05.2012
12.	ENEFIT POWER & HEAT VALKA SIA 44103024234 Raina iela 12b, Valka, Valkas novads	Piesārņojošā darbība: no 5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto biomasu (arī koksni un kūdras) vai gāzveida kurināmo, no 0,5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto šķidro kurināmo, izņemot degvielas (mazutu). Atļaujas izdošanas datums: 04.03.2011
13.	ENEFIT POWER & HEAT VALKA SIA 44103024234 Stendera ielā 5, Valkā, Valkas novads	Piesārņojošā darbība: no 0,5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto šķidro kurināmo, izņemot degvielas (mazutu), sadedzināšanas iekārtas, kuru ievadītā siltuma jauda ir vairāk nekā 0,2 megavati, ja sadedzināšanas iekārtai saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra noteikumu Nr.1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 1.pielikuma 1.1. vai 1.2.apakšpunktu nav nepieciešama atļauja. Atļaujas izdošanas datums: 03.03.2011
14.	VIDZEMES SLIMNĪCA SIA 40003258333 Rūjienas iela 3, Valka, Valkas novads, LV 4701	Piesārņojošā darbība: no 0,2 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto ogles (akmeņogles) Atļaujas izdošanas datums: 24.02.2010

5.2.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība

Valkas novada teritorijas bioloģiskā daudzveidība ir saistīta ar īpaši aizsargājamām teritorijām.

Valkas novadā atrodas sekojošas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas:

- ❑ Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts;
- ❑ Aizsargājamo ainavu apvidus Ziemeļgauja – NATURA 2000 teritorija;
- ❑ dabas liegums „Kārķu purvs” – NATURA 2000 teritorija 292,5 ha;
- ❑ dabas liegums „Bednes purvs” – NATURA 2000 teritorija 22 ha;
- ❑ dabas liegums „Vadaiņu purvs” – NATURA 2000 teritorija 221,4 ha;

- ❑ dabas liegums „Sedas purvs” – NATURA 2000 teritorija 330,1 ha;
- ❑ dabas liegums „Burgas pļavas” – NATURA 2000 teritorija 19,2 ha;
- ❑ dabas liegums „Lapiņu ezers” – NATURA 2000 teritorija 0,8 ha;
- ❑ dabas liegums „Taurīšu ezers” – NATURA 2000 teritorija 1,6 ha;
- ❑ 79 mikroliegumi.

Valkas novadā esošajām Īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dabas aizsardzības plāni izstrādāti sekojošiem dabas liegumiem – Sedas purvs, Burgas pļavas, aizsargājamo ainavu apvidum Ziemeļgauja.

Valkas novadā ir 266 aizsargājamie koki (dižkoki, atbilstoši MK noteiktajiem kritērijiem) un tie doti 3. pielikumā Valkas novada teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā.

Dižkokiem ir liela nozīme vispārējās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, jo to apdzīvojošo sugu daudzveidība, ir labs vides kvalitātes raksturojums. Dižkoks uztverams kā patstāvīga ekosistēma, un ir dzīvotelpa daudzām retām un apdraudētām zīdītāju, putnu, kukaiņu, sēņu sugā un citiem organismiem. Svarīgākais normatīvs, kas nosaka dižkoka statusu un apsaimniekošanu ir 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" ("LV", 5, 25.03.1993.) [stājas spēkā 07.04.1993.] ar grozījumiem 31.03.2010. likums ("LV", 59 (4251), 14.04.2010.) un Ministru kabineta noteikumi Nr. 264 (16.03.2010.) "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" ar to 2. pielikumā dotajiem dižkoku kritērijiem.

5.2.6.1.Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāts

Pašreizējo Biosfēras rezervāta statusu nosaka likums (11.12.1997.) "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu". Lai īstenotu Biosfēras rezervātam izvirzīto uzdevumu – nodrošināt teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu, veikts rezervāta teritorijas funkcionālais zonējums, nosakot dabas lieguma zonu, ainavu aizsardzības zonu un neitrālo zonu, un izdalot virkni īpaši aizsargājamu teritoriju – dabas liegumus.

Biosfēras rezervāts pārstāv starptautiski atzītas mērenajai mežu joslai raksturīgas sauszemes un Baltijas jūras piekrastes ekosistēmas. Tā teritorijā ietilpst 24 dabas liegumi (Sedas purvs u.c.) un 3 dabas lieguma zonas (Ziemeļu purvi, Vidusburtnieks un Augstroze), kā arī 12 ainavu aizsardzības zonas (Salaca, Svētupe, Vitrupe u.c.), 1 dabas parks „Salacas ieleja”.

Saskaņā ar likuma „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” 5.pantu, ZBR teritorijā ietilpst tā Valkas novada daļa, kas atrodas uz rietumiem no dzelzceļa līnijas Rīga-Valga. Daļa no tās ietilpst ZBR ainavu aizsardzības zonās „Seda-Ērgeme” un „Seda”, bet pārējā daļa – ZBR neitrālajā zonā. Atbilstoši minētā likuma 15. pantam, īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumus ainavu aizsardzības zonā nosaka MK 19.04.2011. noteikumi Nr.303 „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Saskaņā ar MK 02.06.2009. noteikumu Nr.507 „Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums” 2.punktu, DAP (ZBR administrācija) veic visu minēto ĪADT pārvaldīšanu.

12.tabula.

Biosfēras rezervāts (teritorija atrodas vairākos novados)

Nosaukums	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts
Kods:	0001*
Platība (ha):	474 447
No kura gada aizsardzībā:	1997
Kategorija:	Biosfēras rezervāts
Zonējums:	I. Dabas lieguma zonas - 1.Ziemeļu purvi; 2.Augstroze; 3.Vidusburtnieks. II. Ainavu aizsardzības zonas - 1.Vidzemes piekraste; 2.Salaca; 3.Pāle-Vilķene; 4.Svētupe I; 5.Svētupe II; 6.Limbaži-Augstroze; 7.Burtnieks; 8.Vitrupe; 9.Briede; 10. Seda-Ērgeme 11.Seda 12.Rūja III. Neitrālā zona.
Starptautiskā vērtība:	Ietilpst starptautiskas nozīmes mitrājā "Ziemeļu purvi"
Ietverošā teritorija:	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts

Lēmums:	LR Saeima / Likums par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu 1997.g.
Dabas aizsardzības plāns:	Netiek izstrādāts
Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi:	Ir

5.2.6.2. Aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja”

Aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” (daļa), Natura 2000 teritorija, ar VARAM rīkojumu Nr.729 no 13.12.2007. ir apstiprināts dabas aizsardzības plāns, spēkā MK 20.11.2008. noteikumi Nr.957 „Aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Saskaņā ar MK 02.06.2009. noteikumu Nr.507 „Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums” 2.punktu, DĀP veic visu minēto ĪADT pārvaldīšanu. Aizsargājamo ainavu apvidū “Ziemeļgauja” ietilpst daļa no Valkas, Vijciema un Zvārtavas pagastiem.

13.tabula.

Aizsargājamo ainavu apvidus Ziemeļgauja (teritorija atrodas vairākos novados)

Nosaukums:	Ziemeļgauja
Kods:	6007*
Platība (ha)	21749
No kura gada aizsardzībā:	2004
Kategorija:	Aizsargājamo ainavu apvidus
Starptautiskā vērtība:	Natura 2000 teritorija
Lēmums:	LR MK / 08.04.2004 Noteikumi Nr.265 "Grozījumi MK Not.Nr.69" 2004.g.
Dabas aizsardzības plāns:	Ir izstrādāts
Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi:	Ir izstrādāti

Aizsargājamo ainavu apvidū “Ziemeļgauja” Valkas novada teritorijā ietilpst trīs bijušie dabas liegumi – Pirtsliča-Līkā atteka, Pukšu purvs un Zemā sala.

“Ziemeļgauja”, aizsargājamo ainavu apvidus ir plaša, unikāla teritorija gar dabisku, neregulētu upi (Gauju) ar vecupju sistēmu, botāniski vērtīgām pļavām, veciem, jauktiem un lapkoku mežiem, kuri daudzi atbilst dabisko mežu biotopu (DMB) kritērijiem. Veido plašu vērtīgu dabas teritoriju kompleksu, kas turpinās Igaunijā. Aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja” ietver Gaujas upi apmēram 140 km garumā, tās ieleju (no Gulbenes novada robežas līdz Valmierai) un bioloģiski vērtīgās platības ap to. 24 km posmā Gauja ir Latvijas un Igaunijas robežupe. Visā posmā sastopami unikāli, mazpārveidoti, vietām vēl arvien tradicionāli un ekstensīvi apsaimniekoti biotopi - neregulētā un ļoti līkumainā Gaujas gultne ar tās vecupju tīklu, izcili daudzveidīgas pļavas un meži ar nozīmīgām vecu platlapju audžu platībām.

Teritorija atbilst Ramsāres konvencijas vietu kritērijiem kā putniem nozīmīga vieta un iekļauta Natura 2000 vietu sarakstā (Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas). Aizsargājamo ainavu apvidum, “Ziemeļgauja” atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0600700 un „C” tips, kas nozīmē, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvām „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK un “Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK.

Teritorijā konstatēti Latvijā īpaši aizsargājami un prioritāri (atzīmēti ar zvaigznīti*) ES aizsargājami biotopi (Biotopu direktīva 92/43 EEK) - sugām bagātās vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs (6230*), parkveida pļavas (6530*), nogāžu un gravu meži (9180*), jaukti platlapju meži (9020*), pārmitri platlapju meži (91E0*), smilšakmens atsegumi (8220), upju straujtecēs (3260), kadiķu audzes kaļķainās pļavās (5130), sausās pļavas kaļķainās audzēs (6210), pārejas purvi un slīkšņas (7140), jaukti ozolu, gubu, ošu meži upju palienās (91F0), ozolu meži (9160), sugām bagātās atmatu pļavas (6270*), boreālie meži (9010*), purvainie meži (91D0*) u.c. biotopi.

Teritorijā ir sastopamas vairākas aizsargājamās dzīvnieku, abinieku, bezmugurkaulnieku, zivju un augu sugas, piemēram, ārstniecības cietsēkle *Lithospermum officinale* L., krūmu cietpiene *Crepis praemorsa* (L.) Tausch, krustlapu drudzene *Gentiana cruciata* L., odu

gimnadēnija *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br., vīru dzegužpuķe *Orchis mascula* (L.) L., bruņcepuru dzegužpuķe *Orchis militaris* L., meža silpurene *Pulsatilla patens* (L.) Mill. u.c., no dzīvnieku sugām - diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* (Boie), rūsganais vakarsikspārnis *Nyctalus noctula* (Schreber), bebrs *Castor fiber* L., ūdrs *Lutra lutra* (L.) u.c., no abinieku sugām - lielais tritons *Triturus cristatus* (Laur.), no bezmugurkaulnieku sugām - lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita* (Sc.), bērzu briežvabole *Ceruchus chrysomelinus* Hoch., marmora rožvabole *Liocola marmorata* (F.), biezā perlamutrene *Unio crassus* (PHILIPSSON), raibgalvas purvuspāre *Leucorrhinia albifrons* (Burmeister), resnvēdera purvuspāre *Leucorrhinia caudalis* u.c., no zivju sugām – alata *Thymallus thymallus*, upes nēģis *Lampetra fluviatilis*, lasis *Salmo salar*, salate *Aspius aspius*, taimiņš *Salmo trutta*, kā arī toverišu sarkosoma *Sarcosoma globosum*, kas ir Latvijas Sarkanās grāmatas 0. kategorijā, t.i., izzudušo sugu sarakstā iekļauta sēne.

“Ziemeļgauja”, aizsargājamo ainavu apvidus ir putniem nozīmīga vieta. Teritorija ir ļoti nozīmīga ligzdojošajām griezēm un ķikutiem. Konstatēts ļoti augsts griežu *Crex crex* (L.), blīvums, zināmi divi ķikutu *Gallinago media* (Lath.) riesti, ligzdo lielā gaura *Mergus merganser* L., zivjērglis *Pandion haliaetus* (L.), un zivju dzenītis *Alcedo atthis* (L.), novērots arī melnais stārķis *Ciconia nigra* (L.), mazais ērglis *Aquila pomarina* G. L. Brehm, dzērve *Grus grus* (L.), apodziņš *Glaucidium passerinum* (L.), ūpis *Bubo bubo* (L.), bikšainais apogs *Aegolius funereus* (L.), baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*, trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus* (L.) u.c.

Kā apdraudošie faktori minami pārāk intensīva meža resursu izmantošana, kā arī nepietiekama tradicionālā pļavu apsaimniekošana - pļaušana un ganīšana. Lielas neapsaimniekoto pļavu platības turpina aizaugt - izzūd unikāli un daudzu putnu sugu ligzdošanai svarīgi biotopi. Pastiprināta mežizstrāde, īpaši privātajos mežos. Jāturpina vēl pastāvošo apsaimniekošanu un pamestajās pļavu platībās jāatjauno agrāko pļaušanu un ganīšanu, potenciāli, - piesaistot ES programmu līdzekļus.

5.2.6.3.Dabas liegumi

Valkas novada teritorijā atrodas 7 dabas liegumi, jo „Pirtlīča – Līkā atteka”, Zemā sala” un „Pukšu purvs” ir izslēgti no dabas liegumu saraksta ar grozījumiem MK noteikumos Nr. 212 un ir iekļauti aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” sastāvā. (14. tabula.).

14.tabula.

Dabas liegumi Valkas novada teritorijā

Teritorijas kods	Teritorijas nosaukums	Pagasti	TK kods	Platība (ha)	No kura gada aizsardzībā	Tiesību akts, kas nosaka aizsardzību	Dabas aizsardzības plāns
5153	Kārķu purvs	Kārķu pagasts	466	303	1977	LR MK / Noteikumi Nr. 212 par dabas liegumiem 1999.g.	Nav
5158	Bednes purvs	Zvārtavas pagasts	496	30	1977	LR MK / Noteikumi Nr. 212 par dabas liegumiem 1999.g.	Nav
5159	Vadaiņu purvs	Zvārtavas pagasts	496	38	1977	LR MK / Noteikumi Nr. 212 par dabas liegumiem 1999.g.	Nav
5268	Sedas purvs	Sedas lauku teritorija, Ērgemes pagasts,	433 452	300	1999	LR MK / Noteikumi Nr. 212 par dabas liegumiem 1999.g.	Ir

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

5326	Burgas pļavas	Valkas pagasts	488	83	2004	08.04.2004. Noteikumi Nr. 266 "Grozījumi MK Not. Nr.212" (MK, 2004 g.)	Ir
5315	Lapiņu ezers	Zvārtavas pagasts	496	1	2004	08.04.2004. Noteikumi Nr. 266 "Grozījumi MK Not. Nr.212" (MK, 2004 g.)	Nav
5316	Taurīšu ezers	Zvārtavas pagasts	496	2	2004	08.04.2004. Noteikumi Nr. 266 "Grozījumi MK Not. Nr.212" (MK, 2004 g.)	Nav

Valkas novada teritorijā atrodas dabas liegums „**Kārķu purvs**”; teritorija ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss tai piešķirts 1977. gadā. Dabas liegums iekļauts Nature 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0515300 un „B” tips, kas nozīmē to, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43EEK.

Lieguma platība ir 303 ha. Teritorijā ir konstatēti Latvijā īpaši aizsargājamie biotopi kā distrofi ezeri (3160) un prioritāri ES aizsargājamie biotopi kā neskarti augstie purvi (7110), purvaini meži (91D0).

Teritorijā ir sastopamas vairākas Latvijā un Eiropā aizsargājamās putnu, bezmugurkaulnieku un sūnu sugas, piemēram, no putnu sugām rubenis *Tetrao tetrix L.*, mednis *Tetrao urogallus L.*, mežirbe *Bonasa bonasia (L.)*, dzērve *Grus grus (L.)*, dzeltenais tārtiņš *Pluvialis apricaria (L.)*, kuitala *Numenius arquata (L.)*, lielā čakste *Lanius excubitor L.*, no bezmugurkaulnieku sugām - raibgalvas purvuspāre *Leucorrhinia albifrons (Burmeister)*, no sūnu sugām - sfagnu polija *Pohlia sphagnicola (B., S. et G.) Br.* Kā apdraudošie faktori minami mežsaimnieciskā darbība, kā arī purvā jūtama nosusināšanas negatīvā ietekme, izraisot purva apaugšanu ar priedi.

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas liegums „**Bednes purvs**” dibināts 1977. gadā un tā platība aizņem 30 ha. Teritorijā konstatēts aizsargājams biotops - izcili pārejas purvi un slīkšņas (7140). Dabas liegums iekļauts Natura 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0515800 un „B” tips, kas nozīmē to, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43EEK.

Salīdzinoši nelielā teritorijā konstatētas vairākas aizsargājamās augu un bezmugurkaulnieku sugas – no augu sugām stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata (L.) Soo*, purva sūnene *Hammarbya paludosa (L.) Kuntze*, 3 Eiropas direktīvas sugas - Lēzeļa lipare *Liparis loeselii (L.) Rich.*, dzeltenā akmeņlauzīte *Saxifraga hirculus L.*, sūnu suga - spīdīgā āķīte *Hamatocaulis vernicosus*. No bezmugurkaulnieku sugām sastopamas – sīkspāre jeb sīkā krāšņspāre *Nehalennia speciosa (Char.)*, marmora rožvabole *Liocola marmorata (F.)*, spilgtā purvuspāre *Leucorrhinia pectoralis*.

Dabas liegums „**Vadaiņu purvs**” dibināts 1977. gadā. Teritorijas platība ir 238 ha. Dabas liegumā konstatēti aizsargājamie biotopi – pārejas purvi un slīkšņas (7140), degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās (7120) un prioritāri ES aizsargājamie biotopi - neskarti augstie purvi (7110), purvaini meži (91D0). Dabas liegums iekļauts Nature 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0515900 un „B” tips, kas nozīmē to, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43EEK.

Teritorijā ir sastopamas vairākas Latvijā un Eiropā aizsargājamās dzīvnieku, putnu un augu sugas, piemēram, gada staipeknis *Lycopodium annotinum L.*, sūnu sugas - sfagnu polija *Pohlia*

sphagnicola (B., S. et G.) Br, smaržīgā zemessomenīte *Geocalyx graveolens* (Schrad.) Nees, Hellera ķīļlape *Anastrophyllum hellerianum* (Lindenb), gludkausiņa jungermannija *Jungermannia leiantha* Grolle, no dzīvnieku sugām – bebrs *Castor fiber* L., vilks *Canis lupus* L., no putnu sugām - melnais stārķis *Ciconia nigra* (L.), zivju ērglis *Pandion haliaetus* (L.), rubenis *Tetrao tetrix* L., mednis *Tetrao urogallus* L., ūpis *Bubo bubo* (L.), vakarlēpis *Caprimulgus europaeus* L., trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus* (L.) u.c.

Par apdraudošiem faktoriem uzskatāma - nosusināšana lieguma teritorijā un ārpus tās, kas veicina purva aizaugšanu ar priedi. Atklātas ir tikai šauras purva joslas.

Dabas liegums **“Sedas purvs”** dibināts 1999. gadā un tā platība ir 7300 ha. Teritorija ir izcila ornitoloģiskas nozīmes vieta. Sedas purvā no 1954. gada notikusi kūdras ieguve. Pašreiz var novērot dažādas purva pašatjaunošanās fāzes pēc kūdras ieguves pabeigšanas. Agrākajās kūdras ieguves vietās, kur ir stāvošs ūdens, ieviesušās niedres un vilkvālītes, izveidojies izcils biotops ūdensputniem (tā sauktais “Sedas dīķis”). Atsevišķās vietās bijušajās kūdras ieguves vietās ir priežu plantācijas. Teritorijā ir konstatēti aizsargājamie biotopi - pie Sedas upes ir saglabājušies arī neskarta augstā purva (7110) fragmenti un pārejas purvs un slīkšņas (7140). Teritorijas Z daļā konstatēti izcili boreālie meži (9010) ar vecām priedēm uz iekšzemes kāpām. Teritorijas daļā kūdras ieguve vēl arvien turpinās. Dabas liegums iekļauts Nature 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0526800 un „C” tips, kas nozīmē, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvām „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK un “Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK.

Teritorijā konstatētas vairākas Latvijā un Eiropā aizsargājamās dzīvnieku, putnu, bezmugurkaulnieku un augu sugas. No augu sugām - palu grīslis *Carex paupercula* Michx., stāvlapu dzegužpīrkstīte *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo, gada stāpeknis *Lycopodium annotinum* L., mellenāju kārkls *Salix myrtilloides* L., no bezmugurkaulnieku sugām - vītoli slaidkoksngrauzis *Necydalis major* L., milzu traušlējods *Pedicia rivosa* (L.), komposta degunradžvabole *Oryctes nasicornis* (L.), raibgalvas purvuspāre *Leucorhinia albifrons* (Burmeister), resnvēdera purvuspāre *Leucorhinia caudalis*, spilgtā purvuspāre *Leucorhinia pectoralis* u.c., no putnu sugām - ragainais dūkuris *Podiceps auritus* (L.), lielais dumpis *Botaurus stellaris* (L.), melnais stārķis *Ciconia nigra* (L.), ziemeļu gulbis *Cygnus cygnus* (L.), mazais gulbis *Cygnus columbianus* (Ord.), sējas zoss *Anser fabalis* (Lath.), baltpieres zoss *Anser albifrons* (Scop.), baltvēderis *Anas penelope* L., brūnkaklis *Aythya ferina* (L.), cekulpīle *Aythya fuligula* (L.), zivju ērglis *Pandion haliaetus* (L.), jūras ērglis *Haliaeetus albicilla* (L.), mazais ērglis *Aquila pomarina* G. L. Brehm, klinšu ērglis *Aquila chrysaetos* (L.), rubenis *Tetrao tetrix* L., dzērve *Grus grus* (L.), grieze *Crex crex* (L.), mazais ormanītis *Porzana parva* (Scop.), ormanītis *Porzana porzana* (L.), ķikuts *Gallinago media* (Lath.), vistilbe *Lymnocyptes minimus* (Brunn.), gugatnis *Philomachus pugnax* (L.), melnais zīriņš *Chlidonias niger* (L.) u.c, no dzīvnieku sugām - bebrs *Castor fiber* L., ūdrs *Lutra lutra* (L.), vilks *Canis lupus* L..

Dabas liegums **“Burgas pļavas”** dibināts 2004. gadā. Teritorijā ietilpst Sedas upes palienes. Lai gan šajās pļavās veikti nosusināšanas darbi, tās vēl arvien ir mitras un pavasaros applūstošas. Teritorijā atrodas lielākais zināmais ķikutu (*Gallinago media*) riests Valkas rajonā, kā arī ir ļoti augsts griežu (*Crex crex*) blīvums. Pavisam teritorijā sastopamas 4 ES Putnu direktīvas 1. pielikuma sugas, kas ir arī Latvijas īpaši aizsargājamās sugas.

Teritorijas platība aizņem 183 ha un tajā konstatēts aizsargājamai biotops - palieņu pļavas (6450). Dabas liegums iekļauts Nature 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0532600 un „A” tips, kas nozīmē ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai “Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK. Teritorijā konstatētas aizsargājamās putnu sugas – grieze *Crex crex* (L.), ķikuts *Gallinago media* (Lath.), vakarlēpis *Caprimulgus europaeus* L. un brūnā čakste *Lanius collurio* L.. Par apdraudošiem faktoriem uzskatāma teritorijas aizaugšana ar krūmiem.

Vismazākais dabas liegums Valkas novadā platības ziņā ir **“Lapiņu ezers”**, tā teritorija aizņem tikai 1 ha. Teritorija raksturojuma kā aizaugošs meža ezers un pārejas purvs ap to. Dabas liegumā konstatēti ES Biotopu direktīvas 1.pielikuma biotopi - dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (3150), pārejas purvi un slīkšņas (7140) un purvaini meži (91D0).

Teritorija iekļauta Natura 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0531500 un „B” tips, kas nozīmē to, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK.

Galvenā nozīme ir EP Sugu un biotopu direktīvas II pielikuma biotopam - pārejas purvi un slīkšņas, kurā sastopamas ļoti retas EP Direktīvas sūnu sugas Lapzemes āķīte *Hamatocaulis lapponicus* (Norrl.) He un spīdīgā āķīte *Hamatocaulis Hamatocaulis vernicosus* (Mitt.) Hed. Lapzemes āķīte Latvijā sastopama tikai dažās atradnēs. Purvainajā mežā ap ezeru konstatēta Sarkanās Grāmatas augu suga aireņu grīslis *Carex loliacea*, kā arī aizsargājamās sugas plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata* (L.) Soo un gada staipeknis *Lycopodium annotinum* L.. Dabas liegumā ir konstatēta izteikta bebru darbības un meža dzīvnieku dzeršanas vieta.

Teritorijai apdraudoši faktori nav konstatēti. Ezers atrodas samērā lielā valsts meža masīvā, tuvu pieejams pa meža ceļu, bet gandrīz neapmeklēts. Dabas liegumā nedrīkst mainīt hidroloģisko režīmu. Apkārtne notiek samērā intensīva meža apsaimniekošanas darbība.

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas liegums “**Taurīšu ezers**” dibināts 2004. gadā un aizņem 2 ha lielu platību. Tāpat kā iepriekšminētais dabas liegums (“Lapiņu ezers”), arī šī aizsargājamā teritorija ir izveidota retu sūnu sugu Lapzemes āķīte *Hamatocaulis lapponicus* (Norrl.) He un spīdīgās āķītes *Hamatocaulis Hamatocaulis vernicosus* (Mitt.) Hed. aizsardzībai. Teritorijā konstatēti arī 3 ES Biotopu direktīvas biotopi: dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (3150), pārejas purvi un slīkšņas (7140) un purvaini meži (91D0). Teritorija iekļauta Natura 2000 vietu sarakstā un atbilstoši Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju klasifikatoram piešķirts kods LV0531600 un „B” tips, kas nozīmē to, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK. No aizsargājamām dzīvnieku sugām dabas liegumā konstatēts bebrs *Castor fiber* L..

Teritorijā konstatēta minimāla rekreācija. Ezers ir pieejams pa meža ceļiem, bet maz apmeklēts, tiek izmantots makšķerēšanai. Ezerā ietek 3 veci meža nosusināšanas grāvji, taču tie neietekmē pārejas purva biotopu un sugas. Dabas liegumā nedrīkst mainīt hidroloģisko režīmu.

Vairums no šobrīd apstiprinātajiem sugu aizsardzības plāniem vai sugu aizsardzības pasākumu plāniem nav tiešā veidā attiecināmi uz Valkas novada plānošanas dokumentu. Tajos nav noteikti tieši uz plānošanas dokumentu attiecināmi darbības ierobežojumi. Sugu aizsardzība tajos tiek plānota ar mikroliegumu izveides palīdzību.

5.2.6.5. Mikroliegumi

Valkas novadā noteikti 85 mikroliegumi (Uzskaitīti Valkas novada teritorijas plānojuma paskaidrojuma raksta 6. tabulā). Mikroliegumu teritorijās ir aizliegta vai ierobežota darbība, kas apdraud retās sugas vai biotopa pastāvēšanu. Mikroliegumu veidošanu nosaka Sugu un biotopu aizsardzības likums, Meža likums un tiem pakārtotie normatīvie akti. Nozīmīgākie no tiem ir Ministru kabineta noteikumi Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (Pieņemti: 18.12.2012., stājas spēkā: 01.01.2013.) un Ministra kabineta noteikumi Nr. 241 (05.12.2000.) „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

5.2.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vietas aizsardzība

Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi izdalīti ar mērķi saglabāt to zinātnisko, kultūrvēsturisko un estētisko vērtību. Pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskie objekti - parādīt kultūras objektus, kuri perspektīvā varētu iegūt valsts noteiktu aizsardzības statusu.

Valkas novada teritorijā atrodas 32 no Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ietvertajiem kultūras pieminekļiem, kas apstiprināti ar LR Kultūras ministrijas 05.10.2009. KM rīkojums "Grozījums Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumā Nr.128 "Par Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu"" ("LV", 165 (4151), 16.10.2009.) Aizsargājami un izmantojami saskaņā ar likumu Par kultūras pieminekļu aizsardzību un MK 26.08.2003. noteikumiem Nr.474 - Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu.

No 33 kultūras pieminekļiem, 27 ir nekustamie kultūras pieminekļi. Bez tam novada teritorijā ir 12 vietējās nozīmes kultūrvēsturiskie objekti.

Valkas novada teritorijā atrodas 23 valsts vai vietējas nozīmes arheoloģiskie pieminekļi, 5 – mākslas pieminekļi, 3 arhitektūras pieminekļi un 1 vēstures piemineklis. Valsts aizsardzībā esošo nekustamo kultūras pieminekļu sarakstu Valkas novada teritorijā var aplūkot Teritorijas plānojuma paskaidrojuma raksta 4.pielikumā.

Valkas novada teritorijā ir vairāki vietējas nozīmes arhitektūras, kultūrvēsturiskie un dabas objekti.

Valkas pilsētā kā vietējās nozīmes arheoloģiskais piemineklis ir Planču pilskalns.

Vijciema pagasta centrā saglabājušās daudzas 19.gadsimtā celtās muižas ēkas. Pagastā ir vismaz astoņi unikāli objekti, kas pelna ievērību arī šobrīd. Tie ir : Vijciema luterāņu baznīca, Celīškalns, Bītarīnkalns, Ielīcu etnogrāfiskā sēta, Čiekurkalte, Meža skola, medību pils un pagasta centrs.

Ērgemes centrā atrodas Livonijas laikā celtās (14.gs., rakstos minēta 1323.g.) Ērgemes pilsdrupas – republikas nozīmes vēstures un arheoloģijas piemineklis. Vietējās nozīmes arheoloģijas piemineklis – Garais kalns (Pilskalns; Cepurkalns), 1880.gadā celtais draudzes skolas nams ar skolas piebūvi 1964.g., Brīvības cīņās 1919.gadā kritušo igauņu un Ziemeļlatvijas armijas cīnītāju brāļu kapi

Valkas pagasta teritorijā atrodas “Jaunvīndedzes”, kas ir dzimtās mājas Latvijas armijas ģenerālim P.Radziņam, kur uzstādīts piemiņas akmens. Savukārt “Strautiņi” ir dzimtās mājas dzejniecei Velgai Krilei (1945.-1991.)

Viena no lielākajām Kārķu pagasta bagātībām ir mežs un dižkoki. Profesora Gunta Eniņa ekspedīciju laikā Kārķos uzskaitīti 16 dižkoki, vēsturiski un savdabīgi koki.

Zvārtavas pagastā Lāciņu un Veckurpnieku pilskalni, Eļmu, Mieniņu, Zaķu, Putru senkapi, Bedņu svētā liepa, Tiliku Jāņakalns- kulta vietas, Buliņu viduslaiku kapsēta.

Plānošanas dokumentā paredzēts, ka tiks rekonstruētas Ērgemes pilsdrupu ieejas arka, turpināta dabas takas izveide Pedeles upes krastā, pēc tehniskā projekta izstrādes veiks armijas bunkuru rekonstrukcijas darbus, un robežzonas teritorijas labiekārtošanu.

5.2.8.Ainava

Ainava ir cilvēku dzīves vide, resursi tūrisma attīstībai un pamats lauku iedzīvotāju nodarbošanās dažādošanai. Tā ir jebkuras administratīvās teritorijas sava veida vizītkarte. Ainavas struktūra būtiski iespaido teritorijas bioloģisko daudzveidību un daudzos gadījumos ainavai vai tās elementiem piemīt liela kultūrvēsturiska vērtība.

Ainavu veidošana ir nepārtraukts process, kuram jābalstās uz ilgtspējīgas attīstības principiem, mēģinot savienot ainavu kontrolētu attīstību ar ekonomiskajām un sociālajām izmaiņām, kas parasti izraisa arī būtiskas ainavu izmaiņas.

Valkas novadā ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja”. Tā teritorijā ietilpst Valkas, Vijciema un Zvārtavas pagasti. Ziemeļgaujas ielejai raksturīga mozaīkveida ainava ar ievērojamu biotopu un sugu daudzveidību.

Vijciema pagasts ir laukiem bagāta teritorija ar dažādu vēstures periodu saimnieciskās darbības elementiem: stādījumiem (koku grupām) ap viensētām, senām alejām, laukakmens mūra ēkām, reljefam piekļautiem līkumotiem lauku ceļiem, muižas ēkām. Pagasta vērtīgākās ainavas ir Ziemeļgaujas aizsargājamo ainavu apvidus (NATURA 2000).

Kārķu pagasta vērtīgākās ainavas – ceļa posms no „Naglām” līdz „Vēveriem”, Veckārķu ezera apkārtnē, Cepšu ezera apkārtnē, Bezdiķeņa ezera apkārtnē, Augstais (Baltais kalns), Spaļu aleja, senu koku rinda ceļa posmā pirms Kārķu centra robežas braucot no Rūjienas puses.

Zvārtavas pagasta ainavas kontrastainību nosaka koku sugu izplatība un eolās kāpas. Vizuāli pievilcīgas ir mežu ainavas, kas paveras no Valkas – Virešu ceļa. Zvārtavas pagasta teritorijas 4915 ha (28.9% no visas pagasta teritorijas) ietilpst Aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja”. Plašs skats uz Gaujas ielejas ainavu paveras Zvārtavas pagastā pie Valkas - Virešu ceļa, Cirgaļu meža masīvā. Vairākās vietās būtu vēlams ainavas atsegšana. Kā nozīmīgi ainavas elementi jāmin parkveida pļavas Valkas un Zvārtavas pagastos, iekšzemes kāpu masīvs

Cirgaļu apkārtnē, Gaujas krastu atsegumi. Īpašu atraktivitāti Ziemeļgaujai piešķir iespēja vērot ainavas pārveidošanos Gaujas gultnes izmaiņu rezultātā.

Ērgemes pagastā ainavu struktūru nosaka Ērgemes pauguraines sīki paugurainais un stipri viļņotais reljefs. Estētiski un kultūrvēsturiski nozīmīgie ainavu elementi ir ozolu alejas, muižu un vecsaimniecību ēkas un parki, laukakmens mūra ēkas un to drupas, viensētu apstādījumi – ir raksturīgi tieši Ziemeļvidzemei. Liela ainaviskā vērtība ir neiztaisnotajām, neregulētajām mazajām upītēm.

Atsevišķās novada teritoriju vietās vērojama ainavas degradācija, kur neapsaimniekošanas rezultātā notiek pļavu, tīrumu apaugšana ar krūmiem, samazinās augu sugu sastāvs.

5.2.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums

Par potenciāliem riska objektiem un teritorijām uzskatāmi:

1. Bijušās Sibīrijas mēra kapsēta: Valkas pagasta "Vēverzemniekos".
2. Sprādzienbīstamie objekti:
 - gāzes saimniecība Valkā,
 - lokālās lielākās degvielas uzpildes stacijas Valkā.
3. Ugunsbīstamie objekti un teritorijas:
 - degvielas uzpildes stacijas,
 - gāzes uzpildes stacijas (Valkā),
 - kokapstrādes uzņēmumi,
 - kūdras purvi,
 - pļavas uz kūdras slāņiem,
 - mežu masīvi.

S tarp potenciāli bīstamākajām transporta maģistrālēm Valkas novadā izdalīti:

- Valsts nozīmes galvenais autoceļš A3,
- Dzelzceļš Rīga – Tallina un Sant Pēterburga.

Valkas novada teritorijas plānojumā tiek izskatīts kā nacionālās riska nozīmes applūstošās teritorijas noteikt:

- Valkas pilsēta – Pedeles upes un Zāģezera slūžas. Avārijas gadījumā tiek applūdinātas pārrobežu teritorijas.
- Zvārtavas pagasta un Valkas pagasta teritorijas, kur pavasaros pārplūst Gaujas pļavas.
- Mazie HES

Šo paaugstināta riska teritoriju pārplūšanas gadījumā tiks bojāti ceļi, ražošanas objekti („leņķas”), iedzīvotāju mājokļi.

6. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Valkas novada plānošanas dokuments nosaka izmantošanas iespējas ar sabalansētām attīstības iespējām. Tas definē apdzīvoto vietu struktūru novada mērogā, ņemot vērā esošo un plānoto infrastruktūras attīstību kopējām vajadzībām gan novada, gan valsts mērogā. Plānošanas dokumentā vides aizsardzības mērķu sasniegšanai noteikta atļautā izmantošana, aizliegtā izmantošana un ierobežojumi.

Novada plānošanas dokumentā netiek paredzētas būtiskas teritoriju izmantošanas veidu maiņas, piemēram, nosakot jaunas ražošanas vai tehniskās apbūves teritorijas, vai dzīvojamās zonas. Valka tiek plānota kā reģionālas nozīmes centrs, pārrobežu sadarbības centrs. Ir plānots noteikt jaunu kūdras ieguves teritoriju Ķeizarpurvā.

6.1. Tiešās ietekmes

Analizējot Valkas novada Plānošanas dokumenta stratēģisko sadaļu, iespējams izdalīt paredzamo pasākumu tiešās un netiešās ietekmes uz vides kvalitāti.

Apdzīvotības blīvuma un saimnieciskās aktivitātes **palielināšanās varētu veicināt** notekūdens un atkritumu daudzuma palielināšanos, līdz ar to ietekmējot vides kvalitāti.

Vislielāko tiešo ietekmi uz vides kvalitātes uzlabošanu paredz *Prioritāte Nr.2 „Sakārtota infrastruktūra un pakalpojumi”*. Mērķa sasniegšanai tiks sakārtotas un labiekārtotas pilsētas ielas un ietves, iesaistīta sabiedrība pilsētas publiskās telpas sakārtošanā, nodrošināta kvalitatīva apbūves rekonstrukcija un jaunu objektu būvniecība.

Rīcību realizācijas rezultātā tiks veicināta sabiedrības informēšana un izglītošana par vides un veselības kvalitāti, tiks veicināta sadarbība ar uzņēmējiem vides kvalitātes uzlabošanā, tiks samazināts notekūdens radītais piesārņojums pilsētas un novada ciemu teritorijās, samazināts gaisa piesārņojums no stacionārajiem piesārņojuma avotiem, samazināts autotransporta radītā gaisa piesārņojums, veikti energoefektivitātes pasākumi.

Iepriekšminētie faktori neatstās būtisku ietekmi uz vidi, ja būvniecības un ekspluatācijas procesā tiks ievērota valsts un pašvaldības normatīvie akti.

Satiksmes infrastruktūras rekonstrukcija atstās pozitīvu tiešo ietekmi uz vidi, ja sakārtojot ielas braucamo daļu, tiks sakārtotas arī pieguļošās apstādījumu teritorijas, sakārtota un attīstīta virsūdens savākšanas sistēma.

Tiek veidoti jauni ielu apstādījumi, piemēram, bērzu aleja uz PII “Pasaciņa”, jauni apstādījumi Lugažu laukumā. Pilsētas teritorijā tiek veidots Meža parks. Apstādījumi nodrošina:

- putekļu un kvēpu uztveršanu;
- dūmgāzu un kaitīgo gāzveida vielu uztveršanu un absorbēšanu ;
- izdala gaisā un augsnē bioloģiski aktīvas vielas, kas nomāc cilvēkiem un citiem organismiem kaitīgus mikroorganismus;
- izlīdzina un pārvieto gaisa un augsnes mitrumu un temperatūru diennaktī, sezonā un gada laikā, veido vidi, kas vairāk līdzīga dabas videi;
- samazina trokšņu līmeni, sevišķi cilvēkiem un citiem organismiem veselībai kaitīgajās skaņu frekvencēs;
- dzīvi koki – to lapas un zari veic ogļskābās gāzes un ūdens apmaiņu ;
- veido pilsētu pievilcīgu – ietekmē pilsētas ainavu no estētiskā un psiholoģiskā viedokļa.

Jaunas aktivitātes, kas notiek kādreizējās degradētajās teritorijā rada jaunas iespējas sabiedrībai, paaugstina nodarbinātību un ienākumus. Degradēto teritoriju uzlabošana spēj novērst videi draudošos riskus, pasargāt kultūrvēsturiskās un dabas vērtības un uzlabot dzīves kvalitāti. Būtiski ir tas, ka degradēto teritoriju atjaunošana labvēlīgi ietekmē arī nekustamā īpašuma cenas teritorijas apkaimē.

6.2. Netiešās ietekmes

Iedzīvotāju skaita pieaugums, **kuru varētu veicināt** augstā vispārizglītojošo skolu un interešu izglītības kvalitāte, kultūras un tūrisma pakalpojumu piedāvājums, kā arī sakārtotā infrastruktūra, var atstāt netiešu ietekmi uz vidi. Iedzīvotāju skaita palielināšanās un saimnieciskās darbības aktivizēšanās varētu radīt iemeslu jau iepriekš aplūkotajām tiešajām vides problēmām, ja netiek nodrošināta atbilstoša vides infrastruktūra.

Attīstoties ielu infrastruktūrai un pieaugot transporta līdzekļu skaitam, paredzama satiksmes intensitātes palielināšanās, līdz ar to iespējama gaisa kvalitātes pasliktināšanās ielām pieguļošajās teritorijās. Problēmu var mazināt augstvērtīgi ielu apstādījumi, kas tiktu paredzēti kā ielu rekonstrukcijas projektu sastāvdaļa.

Kultūras pasākumu un tūrisma pakalpojumu piesaiste pilsētai piesaistīs arī plašas tūristu masas, kas netieši ietekmēs vides kvalitāti- palielināsies resursi patēriņš, pieaugs piesārņojuma daudzums un saražoto atkritumu daudzums.

Uzņēmējdarbības aktivizēšanās un paplašināšanās palielina slodzi uz vidi gadījumos, kad tiek radīti jauni atkritumu veidi, palielinās atkritumu daudzums, palielinās notekūdens daudzums, trokšņi, smakas un intensīvi tiek izmantoti dabas resursi.

6.3. Īslaicīgas un ilglaicīgas ietekmes

Par **īslaicīgās ietekmes** darbībām var uzskatīt visu veidu pakārtotās un saistītās darbības, kas rada relatīvi īslaicīgu ietekmi uz vidi.

Pie šāda veida ietekmēm var uzskaitīt programmā paredzēto visa veida būvniecību, objektu rekonstrukciju, transporta infrastruktūras paplašināšanu, dažāda veida komunikāciju ierīkošanai paredzēto būvniecību.

Darbības izraisa relatīvi īslaicīgu traucējumu vidē, un pēc to pabeigšanas nerodas nozīmīgi pēcefekti, ja vien darbības veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Galvenās ietekmes ir zemsedzes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas, atkritumu koncentrēšanās.

6.4. Ilglaicīgās ietekmes

Ielu rekonstrukcijai un jaunu ielu izbūvei, inženierkomunikāciju izbūvei ir ilglaicīga ietekme uz vidi, jo tiek ietekmēta ne tikai konkrētā būvniecības vieta, bet arī tiek ietekmēta plašākas teritorijas attīstība un vides kvalitāte pieguļošajā teritorijā. Lai mazinātu paredzamās ietekmes, nepieciešama transporta plūsmu modelēšana un ietekmju izvērtējums.

Ūdensapgādes projekti atstās ilglaicīgu ietekmi uz vidi un iedzīvotāju veselību, jo projektu realizācijas rezultātā, tiks izbūvētas no jauna un atjaunotas ūdensapgādes un notekūdens komunikācijas. Iedzīvotājiem, kuriem nebija pieejams, tiks nodrošināts ES standartiem atbilstošs dzersmais ūdens.

Projekti mūžizglītības veicināšanai - dabaszinātņu kabinetu iekārtošana, vides izglītības veicināšana uzlabos vides kvalitāti pilsētā, jo skolēnu vides izglītība veicina vides apziņas paaugstināšanos.

Dabas teritoriju attīstība, ainavu aizsardzības plāna izstrāde un ieviešana veicinās bioloģiskās daudzveidības uzlabošanu pilsētas rekreācijas zonās.

6.5. Summārās ietekmes

Par summārajām ietekmēm uz vidi plānošanas dokumenta kontekstā sauc ietekmju kopumu, kas rodas, realizējot plānošanas dokumentos paredzētos pasākumus visā to darbības laikā.

Tā kā plānošanas dokumentos ir ievēroti galvenie normatīvie akti attiecībā uz vides aizsardzību, var uzskatīt, ka tā summārā ietekme uz vidi būs pozitīva salīdzinot ar iespēju, ja plānošanas dokumenti netiktu izstrādāti un īstenoti.

Tādējādi kopumā plānošanas dokuments vairāk konstatē un sistematizē pašreizējo teritorijas izmantošanu, neparedzot lielas, būtiskas izmaiņas.

15.tabula.

Novada atļautā/plānotā teritorijas izmantošana, iespējamās ietekmes un ieteikumi ietekmju mazināšanai

Teritorijas atļautā/plānotā izmantošana	Iespējamās ietekmes	Ieteikumi ietekmju mazināšanai
Lauksaimniecībā izmantojamo zemju teritorijas	Ainavas pārveidošana, izmaiņas virszemes notecē Lauksaimniecības zemju apmežošanās Zemes transformēšana lauku apbūves zemē	Nodrošināt šo zemju izmantošanu atbilstoši mērķim un noteiktajiem ierobežojumiem. Nav pieļaujama šo zemju augsnes auglības samazināšana. Transformācija pieļaujama tikai mazvērtīgās un nemeliorētās teritorijās
Meliorācijas sistēmu renovācija	Izmaiņas virszemes notecē, apdraudēta virszemes ūdens kvalitāte	Renovācija jāveic, ievērojot Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumus Nr. 475 „Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”.
Savrupmāju un vasarnīcu apbūves teritorija:	Pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojums	Nepieciešama atbilstošas infrastruktūras izveide

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada Attīstības programma 2015. – 2021.gadam

Valkas novada teritorijas plānojums 2016. – 2027.gadam

Mežu teritorijas: Mežu zemju transformācija zemes dzīļu izmantošanai	Izmaiņas pazemes ūdeņu kvantitātē un kvalitātē, ainavas pārveidošana, biotopu pārveidošana un iznīcināšana, dzīvnieku un augu sugu sastāva izmaiņas	Pirms darbu uzsākšanas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tuvumā vai to robežās jāveic ietekmes novērtējums uz NATURA 2000 teritoriju (saskaņā ar 2011. gada 19.aprīļa MK noteikumiem Nr. 300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”). Zemes dzīļu izmantošana atļaujama tikai iepriekš izpētītās un teritorijas plānojumā noteiktās vietās
Transformācija ceļu vai citu lineāro infrastruktūras objektu izbūvei vai rekonstrukcijai	Iespējama ainavas pārveidošana, biotopu pārveidošana un iznīcināšana, dzīvnieku un augu sugu sastāva izmaiņas	Ir jāizvērtē vai ir nepieciešams piemērot IVN procedūru. Ja tā nav nepieciešama, tad pirms darbu uzsākšanas, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tuvumā vai to robežās, ir jāveic ietekmes novērtējums uz NATURA 2000 teritoriju (saskaņā ar 2011. gada 19.aprīļa MK noteikumiem Nr. 300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”).
Apbūves teritorijas: pilsētu teritorijas, individuālo māju būvniecība, sabiedriskās būves	Pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojums, augšnes piesārņojums	Neapgūtā teritorijā ar detalplānojumu jāatrisina nepieciešamo inženierbūvju nodrošinājums vai iespēja pieslēgties esošajām; nepieciešamo inženierkomunikāciju nodrošinājums; apbūves detalplānojumos nosakāmas aizsargjoslas un jāievēro aizsargjoslas ap centralizētās ūdens apgādes avotiem
Ražošanas objektu apbūve	Pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojums, augšnes piesārņojums; gaisa piesārņojums; troksnis; iespējama ainavas pārveidošana, biotopu pārveidošana un iznīcināšana, dzīvnieku un augu sugu sastāva izmaiņas	Atbilstoša tehnoloģijas izvēle; atbilstošs inženiertehniskais nodrošinājums gaisa un notekūdeņu attīrīšanas sistēmām; atbilstoša atkritumu utilizācija un šķirošana; droša un atbilstoša vides pārvaldības sistēmas ieviešana; jāizvērtē vai nepieciešams piemērot IVN procedūru.

Līnijveida objekti: Autoceļu melnā seguma rekonstrukcija, grants ceļu seguma rekonstrukcija Jaunu komunikāciju, elektrolīniju u.c. līnijbūvju būvniecība	Pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojums, augsnes piesārņojums; gaisa piesārņojums; troksnis; iespējama ainavas pārveidošana, biotopu pārveidošana un iznīcināšana, dzīvnieku un augu sugu sastāva izmaiņas	Ir jāizvērtē vai ir nepieciešams piemērot IVN procedūru. Ja tā nav nepieciešama, tad pirms darbu uzsākšanas, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tuvumā vai to robežās, ir jāveic ietekmes novērtējums uz NATURA 2000 teritoriju (saskaņā ar 2011. gada 19.aprīļa MK noteikumiem Nr. 300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”).
--	---	--

Degradētās teritorijas - vieta vai teritorija (ne visos gadījumos ar negatīvu ietekmi uz vidi), ēka vai ēku komplekss, kas iepriekš tikusi izmantota vai apbūvēta, bet pašlaik pamesta vai netiek pilnīgi izmantota. Valkas novada teritorijas plānojuma kartogrāfiskajā materiālā ir attēlotas degradētās teritorijas

Ieteikumi ietekmju mazināšanai: Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldības attīstības programmai.

7. Iespējamās ietekmes uz vidi samazināšana

7.1. Vides politika un vides aizsardzības normatīvi

Novadā iespējams veikt virkni dabas un vides aizsardzības pasākumu, kuru efektivitāte ir proporcionāla ieguldīto līdzekļu un resursu apjomam. Sabiedrības informēšana, izglītošana, vides aizsardzības kampaņas, investīcijas vides aizsardzībā ir uzskatāmas par vides politikas realizāciju un ir ārpus plānošanas dokumenta nosacījumiem, taču atstāj vienu no lielākajām ietekmēm uz vides kvalitāti.

Izstrādājot novada plānošanas dokumentu, galvenie elementi no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana. Valkas novada plānošanas dokuments paredz, ka teritorijas attīstība tiks veicināta saskaņā ar teritorijas potenciālajām iespējām – pieejamajiem resursiem, maksimāli saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Papildus, saistošie noteikumi ir mehānisms ar kura palīdzību var regulēt un ierobežot novada teritorijā veicamās darbības.

Galvenais nosacījums no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir Eiropas Savienības un Latvijas likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

Katrā konkrētā projektā atbilstoši spēkā esošiem normatīviem, jāizanalizē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība. Projektus realizējot, jāparedz attiecīgās nozares labāko pieejamo tehnoloģiju un paņēmieni izmantošana. Organizējot pašvaldības iepirkumus, jāpielieto zaļā iepirkuma pamatprincipi. Jānodrošina stingra uzņēmumu darbības un vides prasību nodrošināšanas kontrole.

Galvenās prasības, kas jāievēro, lai samazinātu būtiskās ietekmes uz vidi:

- Īstenojot plānošanas dokumentā noteiktās rīcības, ir jāievēro teritorijas plānojumā atļautā zemes izmantošana, teritorijas plānojumā noteiktās virszemes objektu un citas aizsargjoslas saskaņā ar Aizsargjoslu likuma un no tā izrietošajiem MK noteikumiem.
- Nav pieļaujama apbūve piesārņotās teritorijās pirms teritoriju izpētes un sanācijas darbu veikšanas.
- Ainaviski nozīmīgām teritorijām un vēsturisko skatu perspektīvām jāpielieto īpašas apbūves un izmantošanas prasības atbilstoši teritorijas plānojumam.
- Organizējot darbības īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās, jāievēro izstrādātie normatīvie akti.
- Īpaši nosacījumi jāparedz, veicot apbūves paplašināšanu liegumu zonu tuvumā, jo būvniecības procesā zemes vibrācijas, troksnis, putekļu piesārņojums var ietekmēt jūtīgu sugu dzīvotnes un samazināt dabas pamatnes pievilcību teritorijā.

- Tūrisma attīstība radīs tiešu ietekmi uz vidi, ja nebūs tūrisma attīstībai piemērota infrastruktūra, atbilstošs labiekārtojums teritorijās, kuras tūristi apmeklē (īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, meži).
- Jāsekmē videi draudzīgu transporta veidu attīstība, efektīva sabiedriska transporta attīstība, lai mazinātu tūrisma ietekmi uz gaisa kvalitāti.

No 2015.gada 22.janvāra stājas spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”.

7.2. Ietekmes uz vidi samazinoši pasākumi teritorijas plānojuma vadlīnijās

Vides un dabas aizsardzības normatīvi Valkas novada teritorijas plānojumā ir ievēroti. Viens no instrumentiem ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšanai ir Latvijas tiesību aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana.

Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamas ārējas iedarbības, nodrošinot ekspluatāciju un drošību, vai pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgas ietekmes.

Aizsargjoslu likumā ir noteikti 5 aizsargjoslu veidi, un tie ir šādi:

1)	vides un dabas resursu aizsardzības	aizsargjoslas;
2)	ekspluatācijas	aizsargjoslas;
3)	sanitārās	aizsargjoslas;
4)	drošības	aizsargjoslas;
5)	citas aizsargjoslas, ja tādas paredz likums.	

Valkas novada teritorijā tiek noteiktas visu veidu aizsargjoslas. Teritorijas plānojuma sadaļā par aizsargjoslām likuma prasības ir ņemtas vērā. Aizsargjoslas sadalītas pa to veidiem un pie katra aizsargjoslu veida atspoguļots, kur un kādas aizsargjoslas noteiktas teritorijā.

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas.

Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem. Tiesību un normatīvie akti nosaka, ka, ja nav aizsardzības zonas projekta un aizsargjosla ap kultūras pieminekli nav noteikta īpaši, tās minimālais platums lauku apvidos ir 500 m.

Ekspluatācijas aizsargjoslas tiek noteiktas gar transporta, telekomunikāciju un citu komunikāciju līnijām, kā arī ap objektiem, kas nodrošina dažādu valsts dienestu darbību. Ekspluatācijas aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt minēto komunikāciju un objektu efektīvu un drošu ekspluatāciju un attīstības iespējas.

Sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas ap kapsētām, ap rekultivētajām atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm.

8. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti

8.1. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi to iekļaušana plānošanas dokumentā

Vides aizsardzības jomā pastāv valstu starptautiskie mērķi, ko nosaka starptautiskās konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās:

- Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija (1992);

- Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencija (1979);
- Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi;
- Ramsāres konvencija (1971);
- Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija. (1972);
- Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencija (1979);
- Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību- Helsinku konvencija (1974., 1992.)
- Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” – Orhūsas konvencija (1998.);
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (Ūdens pamatdirektīva);
- Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Sugu un biotopu direktīva);
- Padomes Direktīva 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva).
- Natura 2000 ir Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, ko veido teritorijas, kas ir nozīmīgas ES Biotopu direktīvas I. pielikumā norādīto dabisko biotopu aizsardzībai un II. pielikumā minēto sugu dzīvotņu aizsardzībai. Šajā tīklā tiek iekļautas arī īpaši aizsargājamās teritorijas putniem, kas ir atbilstošākās Putnu direktīvas 79/409/EEK I. pielikumā uzskaitīto putnu sugu aizsardzības nodrošināšanai. Natura 2000 tīklam pieteikta arī lielākā daļa Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un daži mikroliegumi.

Nacionālie vides aizsardzības mērķi:

„Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes”, kas apstiprinātas ar MK rīkojumu Nr. 436 (15.08.2002.) nosaka valsts līmeņa rīcību ilgtspējības nodrošināšanai visās galvenajās nozarēs. Latvijas ilgtspējīgas attīstības mērķi, uz kuriem pamatojas arī Valkas novada plānošanas dokumentā ir šādi:

- Jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Jāattīsta atbildīga attieksme pret dabas resursiem un patstāvīgi jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte.

Ūdeņu aizsardzības jomā :

- Jāveicina ilgtspējīga un racionāla ūdens resursu izmantošana;
- Jāaizsargā ūdens ekosistēmas un no ūdens tieši atkarīgas sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- Jānodrošina laba pazemes un virszemes ūdens kvalitāte, jānovērš potenciālais un pakāpeniski jāsamazina esošais piesārņojums.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana:

- Jāsaglabā un jāveicina vietējo savvaļas sugu daudzveidība;
- Jāsaglabā un jāatjauno ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidība;
- Jāveicina tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanās;
- Jānodrošina dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu .

Vides monitoringa programma (apstiprināta 2006. gada 24. janvārī ar Vides ministra rīkojumu Nr. 29) nosaka kārtību, kādā veicams vides monitoringa.

Vides monitoringa programmas izpildi koordinē Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra (LVĢMA).

Teritorijas izmantošanai jānotiek atbilstoši normatīviem aktiem:

- LR 02.11.2006. **likums “Vides aizsardzības likums” ar grozījumiem** nosaka valsts un pašvaldību iestāžu pienākumus attiecībā uz vides informācijas sniegšanu un izplatīšanu un sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Likuma mērķis ir nodrošināt vides

kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Likums nosaka pamatprincipus kontrolei vides jomā un atbildībai par videi nodarīto kaitējumu.

Vides politikas pamatprincipi un mērķi ir noteikti Vides politikas pamatnostādnēs 2009. – 2015. gadam. Tajā ir dots Latvijas vides raksturojums, noteiktas būtiskākās problēmas un politikas mērķi, no kuriem vairāki ir aktuāli arī Valkas novadā. Vides politikas **virsmērķis** ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot ilgtspējīgu attīstību, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Vieni no svarīgākiem vides aizsardzības mērķiem ir saistīti ar **ūdens kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu**:

- nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu ūdens kvalitāti;
- samazināt iekšējo ūdeņu eutrofikāciju un nodrošināt ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti

Valkas novada virsūdeņu kvalitāte šobrīd ir ļoti dažāda – no augstas līdz ļoti sliktai. Plānošanas dokumentā ūdens kvalitātes jautājumiem tiks pievērsta pastiprināta uzmanība. Valkas novada plānošanas dokuments paredz veicināt tūrisma attīstību izbūvējot jaunus tūrisma un rekreācijas centrus nodrošinot publisku pieeju ūdeņiem tai pat laikā ievērojot teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Tajos atzīmētas dažādo liegumu teritorijas un tām raksturīgie ierobežojumi, kas aizliedz veikt jebkādas nesankcionētas un patvaļīgas darbības.

Virsūdeņu piesārņošanas risks Valkas novadā saistīts ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvokli, īpaši lauku teritorijās. Valkas novada plānošanas dokuments paredz veikt rekonstrukciju vairākām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kā arī plāno jaunu attīrīšanas iekārtu celtniecību. Novada plānošanas dokuments paredz pievērst uzmanību neizmantotajiem un neapsaimniekotajiem ūdens apgādes urbumiem.

Valsts noteiktie **bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas politikas mērķi**:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to raksturošanu un izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;
- veicināt tradicionālās ainavu struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķis Valkas novadā saistāms ar īpaši aizsargājamo teritoriju izveidošanu. Novada teritorijā atrodas 7 dabas liegumi un Natura 2000 teritorijas, aizsargājamais ainavu apvidus Ziemeļgauja, un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Pašreizējā un plānotā teritorijas izmantošana nodrošina minēto teritoriju saglabāšanu un aizsardzību. Bioloģisko daudzveidību negatīvi var ietekmēt mežsaimnieciskā darbība, lauksaimniecības zemju aizaugšana un pļavu apsaimniekošanas trūkums.

Svarīgākie vides aizsardzības politikas mērķi **mežsaimniecības** jomā ir aktuāli arī Valkas novadā:

- Saglabāt meža daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens regulēšanā, kā arī augsnes aizsardzībā.
- Paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Abi mērķi tiek realizēti Valkas novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos.

Zivsaimniecības nozares galvenie vides aizsardzības mērķi ir:

- veicināt zivsaimniecības nozares ilgtspējīgu attīstību;
- saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un populācijas struktūru;
- aizsargāt zivju populāciju ģenētisko daudzveidību;
- veicināt makšķerēšanu, makšķerēšanas un zvejas tūrismu, kā zivsaimniecības nozares perspektīvu virzienu.

Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem 12.03.2002. MK noteikumi Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" ("LV", 50 (2625), 03.04.2002.) ar grozījumiem 22.12.2009. MK noteikumi Nr.1632 ("LV", 205 (4191), 30.12.2009.) prioritāro zivju ūdeņu sarakstā Valkas novada teritorijā ir iekļautas 8 upes vai to posmi un noteikti kā karpveidīgo zivju vai lašveidīgo zivju ūdeņi

2012.gadā, Zivju fonda atbalstīto projektu ietvaros, tika ielaisti 1000 līdaku mazuļi Bērzezerā (Ērgemes pagastā) un 7700 līdaku mazuļi Salainī (Zvārtavas pagastā), kā arī izstrādāti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi augstāk minētajam Bērzezeram un Zāgezeram (Valkas pilsētā). Zāgezerā 2012.gadā arī tika ielaisti 1300 līdaku mazuļi, bet tikai par pašvaldības līdzekļiem.

2014.gadā, Zivju fonda atbalstīto projektu ietvaros, tika ielaisti 1000 līdaku mazuļi Bērzezerā, 1000 līdaku mazuļi Zāgezerā, 7000 zandartu mazuļi Salainī, 2500 līdaku mazuļi Cepšu ezerā (Kārķu pagastā), 2500 līdaku mazuļi ezerā Valdis (Ērgemes pagastā).

Arī turpmāk Valkas novada dome plāno papildināt minēto ezeru zivju krājumus, ja to atbalstīs Zivju fonds.

Valkas novada teritorijā ir konstatētas smilts, grants, māla, kūdras un sapropeļa atradnes un tādēļ teritorijā aktuāli ir **zemes dzīļu ilgtspējīgas izmantošanas** mērķi:

- nodrošināt racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu zemes dzīļu izmantošanu;
- veicināt pašvaldību un zemes īpašnieku līdzdalību zemes dzīļu ilgtspējīgā izmantošanā;
- veicināt informācijas apkopošanu par mūsdienīgu ģeoloģiskajiem procesiem un tās izmantošanu teritorijas plānojuma izstrādāšanā;
- veicināt jaunu un mūsdienīgu ģeoloģiskās vides stāvoklim atbilstošu datu sagatavošanu.

Lai gan Valkas novadā izvietotas dažādu derīgo izrakteņu atradnes, derīgo izrakteņu ieguve notiek tikai smilts-grants un smilts un kūdras atradnēs.

Kaut gan Valkas novadā izpētīti arī salīdzinoši lieli māla krājumi, neviena šo derīgo izrakteņu atradne netiek izmantota.

Vides aizsardzības jomā svarīgi ir **atkritumu apsaimniekošanas** mērķi:

- ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu;
- nodrošināt atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā vietā;
- veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu;
- informēt un izglītēt iedzīvotājus un uzņēmējus par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem.

Valkas novada teritorijas plānojumā ir noteiktas šķirotu atkritumu savākšanas laukumu atrašanās vietas Valkas pilsētā. Valkas pilsētā ir izveidots bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukums. Novada atkritumu izgāztuves ir slēgtas, ir veikta to rekultivācija, atkritumi tiek nogādāti uz atkritumu poligonu „Daibe”.

Teritorijas attīstībā liela nozīme ir **piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sanācijai**. Šo pasākumu mērķi ir:

- novērst vai mazināt iepriekšējās militārās vai saimnieciskās darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību;
- panākt augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu piesārņotajās vietās;
- nepieļaut piesārņoto vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos;
- atjaunot un uzlabot vides kvalitāti piesārņotajās vietās;
- teritoriju plānošanā ņemt vērā esošo vides piesārņojumu;

- noteikt reālo zemes vērtību un atbilstošu nekustamā īpašuma nodokli, ņemot vērā piesārņotības pakāpi.

Valkas novadā pie degradētām un potenciāli piesārņotām teritorijām pieskaitāmas bijušās atkritumu izgāztuves, ķīmikāliju, minerālmēslu, amonjaka, pesticīdu un smērvielu noliktavas, degvielas uzpildes stacijas un transporta līdzekļu darbnīcu teritorijas. Valkas novada teritorijas plānojumā, attīstot apbūvi, paredzēts sakārtot apkārtējo vidi.

Valkas novadā notiek aktīva **tūrisma nozares** attīstība, kurā galvenie vides politikas mērķi ir:

- nodrošināt ilgtspējīgu tūrisma attīstību, kas radītu nozarei papildus izaugsmes iespējas un ļautu izmantot Latvijas tūrisma svarīgākos resursus;
- turpināt vides pārvaldības sistēmu ieviešanu tūrisma nozarē;
- veicināt kultūrtūrisma attīstību;
- veicināt dabas, lauku, ekotūrisma, velotūrisma un ar to saistītās infrastruktūras attīstību;
- veicināt optimālu resursu izmantošanu, samazinot slodzi uz vidi.

Valkas novada plānošanas dokuments paredz turpināt tūrisma infrastruktūras attīstību, izskatot jauna veloslika un pastaigu taku izveidošanas iespējas, ūdens tūristu apmetņu vietu labiekārtošanu, norāžu zīmju sistēmas sakārtošanu.

Vides jautājumu risināšanā liela nozīme ir sabiedrības līdzdalībai, tāpēc virkne politikas mērķu ir saistīta ar **vides informāciju un sabiedrības līdzdalību**:

- nodrošināt aktīvāku sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā;
- nodrošināt vides informācijas izmantošanu un analīzi normatīvo aktu izstrādes un politikas lēmumu pieņemšanas procesā un politikas efektivitātes izvērtēšanā.

Vides ministrijas Vides stratēģijas un informācijas nodaļa ir izstrādājusi **ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes** (1998). Ilgtspējīgas attīstības mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai no starptautiskās palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plāns vides politikas līdzekļu pielietojumam visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgtspējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Valkas novada plānošanas dokumenta mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības kopumā atbilst ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnēm. Svarīga ir vispārēja un samērīga visu reģionu attīstība. **Reģionu ilgtspējīgas attīstības politikas** mērķi:

- veidot mērķtiecīgu valsts plānošanas reģionu (un atsevišķu valsts teritorijas daļu) atbalsta politiku;
- valsts atbalsts atbilstoši Latvijas reģionālā atbalsta kartei;
- lauku ekonomikas dažādošanu un lauku iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšana tuvinot to pilsētu standartiem.

9. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Plānošanas dokumenti (attīstības programma un teritorijas plānojums) ir pašvaldības ilgtspējīgas attīstības telpisks instruments, kuros atspoguļojas vadlīnijas novada teritorijas

izmantošanai ar ilgtermiņa perspektīvu. Novada plānošanas dokumentu neesamība rada grūtības piemērot normatīvos aktus vides aizsardzībā, problēmas aizsargjoslu servitūtu izmantošanā, dabas resursu ieguvē un citās valsts un pašvaldības pārraudzībā esošajās jomās. Normatīvo aktu prasību ievērošana prasītu vairāk pūļu un resursu no iedzīvotāju un uzņēmēju puses, it īpaši uzsākot jaunu, vai paplašinot esošo saimniecisko darbību.

Plānošanas dokumentu izstrādes procesā tiek apkopota pieejamā informācija un dažādu līmeņu politikas dokumenti, kas ietekmē un var ietekmēt teritorijas attīstību. Plānošanas dokumenta projektu izstrādāja Valkas novada domes izveidota darba grupa, kuras sastāvā bija dažādu nodaļu un struktūrvienību speciālisti, iesaistot Domes deputātus un dažādu nozaru speciālistus no novada uzņēmumiem, kā arī sabiedrības pārstāvjus. Iedzīvotāju līdzdalība plānošanas procesā tiek nodrošināta iesaistot sabiedrību plānošanas dokumentu sabiedriskajā apspriešanā.

Balstoties uz Valkas novada vērtībām: infrastruktūru, iedzīvotājiem, uzņēmējdarbību, dabu un kultūrvēsturi, Valkas novada attīstībai ir izvirzīti četri prioritārie virzieni:

1. Cilvēkresursu attīstība;
2. Sakārtota infrastruktūra un pakalpojumi;
3. Uzņēmējdarbības attīstība novadā;
4. Novērtēts dabas kapitāls un saglabāts kultūrvēsturiskais mantojums.

Valkas novada plānošanas dokumentos esošajām plānotajām darbībām nav paredzētas alternatīvas, tādēļ var minēt tikai tā saucamo „nulles” alternatīvu, kad plānošanas dokuments netiek realizēts.

Izvēloties „0” alternatīvu – tas ir neīstenojot Valkas novada plānošanas dokumentu, paredzams, ka vides kvalitāte samazinātos.

Ja plānošanas dokumenti netiktu izstrādāti un īstenoti, tad iepriekšminēto stratēģisko virzienu īstenošana varētu būt problemātiska, novada attīstība notiktu haotiski, balstoties uz domes subjektīviem lēmumiem, pašvaldības budžeta un struktūrfondu finansu plānošanā nebūtu pamatota un ilgtspējīga.

10. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Plānošanas dokumenti neparedz darbības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Plānošanas dokuments ir izstrādāts, balstoties uz prasībām, ko izvirza normatīvie akti un vides aizsardzības valsts institūcijas. Līdz ar to dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi programmā nav paredzēti.

Privātās vai juridiskās personas atbildību par dabai vai dabas objektiem nodarīto kaitējumu reglamentē Latvijas Republikā pastāvošā likumdošana. Likumi, kas aizsargā apkārtējo vidi ir likumi par „Par vides aizsardzību” un „Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” un tiem pakārtotie noteikumi.

Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju, tad kompensējošie pasākumi var būt šādi:

- ❑ biotopa izveidošana no jauna kādā jaunā vai paplašinātā teritorijā, ko paredzēts iekļaut NATURA 2000 tīklā;
- ❑ biotopa stāvokļa uzlabošana attiecīgās teritorijas daļā vai citā NATURA 2000 teritorijā, proporcionāli projekta radītajiem zaudējumiem;
- ❑ jaunas teritorijas ierosināšana saskaņā ar Sugu un biotopu direktīvu (92/43/EEK).

Par piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās izplūdes (novadīšanas) normatīvu pārsniegšanu un par piesārņojošo vielu izplūdi (novadīšanu) avārijas gadījumos fiziskās un juridiskās personas izdara maksājumus pēc paaugstinātām likmēm.

11. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes izvērtējums

Valkas novada teritorija izstieptā formā stiepjas gar Igaunijas Republiku. Tā kā arī no Igaunijas puses netiek plānots veidot lielus rūpnieciskās ražošanas rajonus, tad pārrobežu ietekme ir maz izteikta. Lielāku kaitējumu var radīt ūdensteces, piemēram, Pedeles upe, kas iespējams radīto piesārņojumu var iznest aiz Latvijas Republikas robežas.

Pedeles upes garums ir 31 km, upes baseina platība 219 km². Upe izplūst no Sakalas augstienes dienvidu nogāzes Koorkūla ezeru sistēmā ietilpstošā Kadastiku ezera. Augštecē apmēram 2,5 km garumā Pedeles upe veido Igaunijas – Latvijas robežlīniju, tad 16 km garumā plūst pa Latvijas teritoriju, šķērso Valkas un Valgas pilsētas un ieplūst Vāike - Emajōgi upē aiz Tölliste ciema.

Upes senleja veido zemu un mitru palieņu pļavu, kas savukārt Valkas novada attīstības programmā plānota izveidot par atpūtas teritoriju. Teritorijā no Igaunijas robežas līdz Sēlijas ielas tiltam jau ir izveidota atpūtas un rekreācijas teritorija. Līdzīga Pedeles upes krastu sakārtošana tika veikta kaimiņpilsētā Valgā. Tādējādi pārrobežu sadarbības projekts „Pedeles ielejas sakārtošanai un pilsētas telpas izmantošana”, ir labs kaimiņpilsētu sadarbības piemērs, gan saimnieciskajai darbībai, gan atpūtai.

Iespējamais pārrobežu ietekmes no:

- gaisa piesārņojuma, kas var rasties no decentralizētās siltumapgādes sistēmas, apkurei izmantojot dīzeļdegvielu;

Novēršanas pasākums. Pēc koģenerācijas stacijas un saistvada izbūves, apvienot pilsētas centra daļas siltumtīklus, likvidēt pašvaldībai piederošās katlumājas centra daļā. Veicināt energoefektivitātes pasākumu īstenošanu, tā samazinot kurināmā resursa patēriņu, līdz ar to arī izmešu daudzumu gaisā.

- sadzīves notekūdeņiem, kas var nonākt ūdenstecēs (Pedeles upe, Varžupīte) no mājāsaimniecībām (nehermētiski notekūdeņu krājrezervuāri), kas atrodas augšminēto upju krastos;

Novēršanas pasākums. ES KF līdzfinansēto ūdenssaimniecības infrastruktūras projektu aktivitātēs paredzēt kanalizācijas tīklu izbūvi ielās, kas stiepjas gar Pedeles upi un Varžupīti.

- slūžu nesaskaņotas darbības, kas var izraisīt krastu eroziju un saduļķojuma nonākšanu Igaunijas teritorijā;

Novēršanas pasākums. Slūžu darbības, projektu realizācijas (upes gultnes tīrīšana, HES remontdarbi) saskaņošana ar visām iesaistītām pusēm pirms rīcības uzsākšanas. Ir apzinātas iesaistītās puses gan Latvijas gan Igaunijas pusē.

- pārrobežu pazemes ūdens objekta (Vidus – Augšdevona ūdens horizonts) piesārņojuma, kas var rasties neatbilstoši apsaimniekojot artēziskos urbumus.

Novēršanas pasākums. Izvērtēt urbumu izmantošanas iespējas. Ja urbumu nav paredzēts turpmāk izmantot, tad piesaistot ES KF finanšu līdzekļus veikt to tamponēšanu. Artēziskiem urbumiem, kas pašreiz netiek izmantoti un atrodas uz pašvaldības zemes gabala, nodrošināt to aizsargjoslu ievērošanu un virszemes daļas hermetizāciju.

Valkas novada daļu no robežas ar Igaunijas Republiku veido Gaujas upe, kas atrodas Aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja”.

Valkas novada plānošanas dokumentā netiek paredzēta lielu ražošanas zonu izveide, kurās kā atļautā izmantošana minēta valstiski nozīmīgu, lielu rūpniecisku objektu būvniecība. Ja plānošanas dokumenta īstenošanas laikā tiks plānota nozīmīga rūpniecības uzņēmuma būve, tad jāņem vērā, ka likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumā ir norādītas darbības, kurām ir jāveic ietekmes uz vidi izvērtējums un 2. pielikumā ir norādītas darbības, kurām nepieciešams veikt sākotnējo izvērtējumu. Saskaņā ar šo likumu tiks izvērtētas paredzētās darbības ietekmes uz apkārtējo vidi un uz blakus teritorijām.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1997. gada 22. janvāra rīkojumu Nr. 38 ir noslēgts Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Igaunijas Republikas valdību par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā - divpusējs starptautisks dokuments, kas stājas spēkā ar 1997.gada 14.martā. Sadarbības mērķis šā Līguma ietvaros ir individuāli vai kopīgiem spēkiem veikt visus nepieciešamos un lietderīgos pasākumus, lai novērstu paredzētās darbības pārrobežu ietekmi, kas izsauktu būtisku nevēlamu ietekmi uz vidi.

Šis līgums attiecas uz paredzētām darbībām 15 kilometru zonā no kopīgās robežas, bet no visiem līgumā noteiktajiem punktiem Valkas novadam saistoši varētu būt:

- Ūdens objektu regulēšanas projekti šādās upēs: Gaujā, Pedelē, Ohnē un Melnupē. Valkas pilsētas dome, kad tiek samazināts ūdens līmenis Pedeles upē vienmēr rakstiski par to informē Valgas pilsētas valdi.

- ❑ Kailcirtes vairāk nekā 10 hektāru platībā, kā arī kailcirtes 0.5 km zonā no kopīgās robežas, ja pretējā pusē ir īpaši aizsargājamās vai vērtīgās dabas teritorijas.
- ❑ Jebkāda pazemes ūdeņu ieguve ar ieguves apjomu vairāk nekā 1000m³/d gadījumā, ja tās radītā depresijas piltuve varētu ietekmēt otru valsti. 2014. gadā pēc elektroniskās uzskaites Valkas pilsētā no pazemes dziļēm iegūts 253196 m³, vidēji dienā ap700m³ ūdens. Atļautais daudzums 1074m³ diennaktī.
- ❑ Zemes dziļu resursu ieguve, ja skartā teritorija ir lielāka nekā 5 hektāri.

12. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Valkas novada plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt Plānošanas dokumentu īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un, lai noteiktu Plānošanas dokumentu aktualizēšanas nepieciešamību vides kvalitātes uzlabošanai.

Plānošanas dokumentiem netiešs monitorings tiek veikts katru gadu, aktualizējot informāciju par paveikto, izskatot investīciju plānā paveikto un no jauna iekļaujamo. Tas dod iespēju izdarīt izmaiņas Plānošanas dokumentos.

Vides stāvokļa izvērtēšanai novadā, tiks izmantoti:

- ❑ Ūdens un notekūdeņu testēšanas pārskati (Valkas novads pasūta Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” Vidzemes reģionālajai laboratorijai),
- ❑ Novada atskaišu par patērēto ūdeni dati,
- ❑ Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā pieejamos datus par atmosfēras gaisa un virszemes ūdeņu kvalitāti,
- ❑ likumā „Par piesārņojumu” 4. pantā noteiktās tiesības, pieprasīt piesārņojošas darbības monitoringa datus no uzņēmumiem, kas saņēmuši atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai pašvaldības teritorijā,
- ❑ cita ar vides stāvokli saistītā pieejamā informācija.

13. Kopsavilkums

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) mērķis ir izvērtēt plānošanas dokumenta piedāvāto saimniecisko aktivitāšu radīto ietekmi uz vidi. Dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā tiek iesaistīta sabiedrība, tiek izstrādāti priekšlikumi, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi. SIVN veic plānošanas dokumenta sagatavošanas laikā un tiek sagatavots vides pārskats.

Vides pārskats sagatavots atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Valkas novada attīstības programmas un teritorijas plānojuma izstrādes uzdevums ir noteikt vispiemērotāko Valkas novada teritorijas izmantošanu, saskaņojot valsts, pašvaldības, vietējo iedzīvotāju un zemes īpašnieku intereses. Izstrādājot plānošanas dokumentus ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un novada pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi. Plānošanas dokumentu izstrādē tika iesaistīti pašvaldības darbinieki, valsts un nevalstiskā sektora pārstāvji un iedzīvotāji.

Valkas novada teritorijas plānojumam definēti šādi galvenie mērķi:

- novada teritorijas attīstībai nepieciešamo telpisko pamatnosacījumu izvērtēšana;
- nepieciešamo prasību un ierobežojumu noteikšana zemes izmantošanai novada teritorijā;
- priekšnosacījumu veidošana vides kvalitātes nodrošināšanai un teritorijas racionālai izmantošanai;
- nekustamā īpašuma izmantošanas tiesību un sabiedrības vajadzību līdzsvarošana;
- dabas un kultūras mantojuma, raksturīgās ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.

Plānošanas dokumenti definē apdzīvoto vietu struktūru novada mērogā, ņemot vērā esošo un plānoto infrastruktūras attīstību kopējām vajadzībām gan novadā, gan valsts mērogā. Plānošanas dokumenta saimnieciskās aktivitātes, atbilstoši piedāvātai teritorijas izmantošanai, apkopotas 16. tabulā, norādot iespējamo ietekmi uz vidi un risinājumus to samazināšanai.

Plānošanas dokumentos vides aizsardzības mērķu sasniegšanai noteikta atļautā izmantošana un ierobežojumi.

Raksturojot Valkas novadu, minams, ka Valkas novada platība ir 906,8 km², novada centrs ir Valkas pilsēta un vēl ietilpst 5 pagastu pārvalžu teritorijas. Iedzīvotāju skaits 2015.gada 1.janvārī novadā ir 9670. Novadu šķērso galvenais autoceļš A3/E264 Rīga – Tartu, dzelzceļš Rīga – Tallina.

Kopumā 58,57 % no novada teritorijas aizņem meži. Tie tiek uzskatīti par apvidus lielāko bagātību. Valkas novadā prognozējams meža platību pieaugums, kas skaidrojams ar lauksaimniecībā neizmatoto zemju dabisko aizaugšanu, kā arī mākslīgo apmežošanu.

Galvenās lauksaimniecības nozares novadā ir piensaimniecība, graudaugu un kartupeļu audzēšana.

Valkas novada teritorija nav pārāk bagāta ar derīgajiem izrakteņiem, tomēr vērojama salīdzinoši liela izrakteņu daudzveidība. Novada teritorijā izvietotas gan māla, gan smilts un smilts-grants atradnes, kā arī kvarca smilts iegulas. Valkas novadā apzinātas 76 kūdras atradnes vai to daļas kuru kopplatība ir 8090,6 ha vai ap 0,9% no novada teritorijas. Lai precizētu kūdras krājumus un noteiktu kūdras atradņu izmantošanas iespējas, novadā nepieciešams veikt zināmo kūdras atradņu inventarizāciju un jaunu atradņu meklēšanas darbus. Darbu rezultātā novads iegūtu vērtīgu precizētu informāciju par kūdras krājumiem un purvu stāvokli. Izvērtējot iegūtos rezultātus, varētu precizēt kūdras ieguves un izmantošanas iespējas novadā.

Atmosfēras gaisa kvalitāte Valkas novadā šobrīd kopumā var raksturot kā labu un atbilstošu normatīvu prasībām un novada plānojuma kontekstā gaisa kvalitāte nav minama kā vides problēma Valkas novadā. Taču iespējams lokāls piesārņojums atsevišķos objektos, kas arī ir risināms lokāli.

Valkas novadā ir 41 ūdenstilpes (šai skaitā neietilpst lielākā daļa Gaujas vecupju, kurām nav zināmi nosaukumi - tādas ir vairāk par 100). No 41 dabiskajiem ezeriem 2 ir lielāki par 50 ha, 11 ezeri lielāki par 10 ha. Ūdenstilpes aizņem tikai nepilnus 0.5 % no novada platības. Novada ezeriem ir ļoti dažāda kvalitāte - no augstas (piem., Valdis) līdz sliktai. Daudzi novada ezeri savulaik tikuši piesārņoti ar sadzīves, rūpnieciskiem vai fermu notekūdeņiem, arī ar noplūdēm no lauksaimniecības zemēm, kā arī negatīvi ietekmēti citos veidos (ūdens līmeņa pazemināšana u.c.). Galvenais uzdevums ir nepieļaut jaunas ezerus piesārņojošas saimnieciskās darbības (attīrītu vai neattīrītu notekūdeņu iepludināšana, akvakultūras), kā arī prasīt izstrādāt alternatīvus risinājumus tām plānotajām darbībām, kas veicinātu barības vielu ieplūdi ezeros vai neatgriezeniski izmainītu ezeru krastu ainavu (krastu apbūve, reljefa izmaiņšana).

2014.gada jūnijā tika veikts peldūdens monitorings novada ezeriem un upēm (ezeri: Zāģezers, Cepsis, Valdis, Bērzesers, Salainis. Upes: Vija, ūdenskrātuve - peldētava Ērgemes ciemā), kurus iedzīvotāji un novada viesi visvairāk izmanto rekreācijai. Monitoringa rezultāti (ūdens mikrobioloģijas analīzes) liecina, ka visas veiktās ūdens paraugu analīzes atbilst normatīviem aktiem (2010.gada 6.jūlija MK noteikumi Nr.608 „Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai”).

Valkas novada teritorijā ir noteiktas šādas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts un tā teritorijā esošās Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas Natura 2000 teritorijas dabas liegumi „Kārķu purvs”, „Burgas pļavas” un „Sedas purvs”; Natura 2000 teritorija aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” un tā teritorijā esošie dabas liegumi „Pirtsliča–Līkā atteka”, „Zemā sala” un „Pukšu purvs”; Natura 2000 teritorijas dabas liegumi „Bednes purvs”, „Vadaiņu purvs”, „Lapiņu ezers” un „Taurīšu ezers”. Novada teritorijā atrodas 71 mikroliegums, kā arī novada plānošanas dokumentos uzskatīti un sīkāk aprakstīti pārejie nozīmīgie dabas aizsardzības objekti, kā dižkoki, alejas, dabas pieminekļi u.c.

Novada attīstības programmā un teritorijas plānojumā netiek paredzētas būtiskas teritoriju izmantošanas veidu maiņas, piemēram, nosakot lielas jaunas ražošanas vai tehniskās apbūves teritorijas, vai dzīvojamās zonas. Ir plānots nedaudz paplašināt esošās ražošanas teritorijas, kā

arī no jauna ir noteiktas degradētās teritorijas Valkas novadā, kurām plānota revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldības attīstības programmai.

Kopumā secināms, ka attīstības programma un teritorijas plānojums vairāk konstatē un sistematizē pašreizējo teritorijas izmantošanu, neparedzot lielas, būtiskas izmaiņas, tai skaitā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Jauna kūdras ieguves teritorija atrodas ZBR teritorijā, bet neitrālā zonā.

Izmantotie informācijas avoti

Programmas un stratēģijas

1. Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas plāns 2014.- 2020.gadam.
2. Vispārējā Savienības vides rīcības programma (VRP) līdz 2020. gadam „Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem”
3. Vides politikas pamatnostādnes 2014. -2020. gadam
4. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 1999.
5. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija 2030) ar galveno rīcības plānu - vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentu Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam.

Konvencijas un tiesību akti

1. Ramsāres konvencija, Ramsāre, 1971.
2. UNESCO konvencija, Parīze, 1972.
3. Bernes konvencija, Berne, 1979.
4. Riodežaneiro konvencija, Riodežaneiro, 1992.
5. Bonnas konvencija, Bonna, 1979.
6. Eiropas Padomes Direktīva 1985/337/EEK, Eiropas kopienu padome, 1985.
7. Eiropas Padomes Direktīva 97/11/EEK, Eiropas kopienu padome, 1997.
8. Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK, Eiropas kopienu padome, 1992.
9. Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EEK, Eiropas kopienu padome, 2001.
10. Likums „Vides aizsardzības likums”, 2006
11. Likums „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu”, 1998.
12. Teritorijas attīstības plānošanas likums, 2011.
13. Aizsargjoslu likums, 1997.
14. Sugu un biotopu aizsardzības likums, 2000.
15. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, 1998.
16. Būvniecības likums (spēkā no 01.10.2014), 2013
17. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, 1993.
18. Likums „Par pašvaldībām”, 1994.
19. Ministru kabineta 2015.gada 13.janvāra noteikumi Nr.18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” (stājas spēkā: 22.01.2015.)
20. Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.
21. Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
22. Ministru kabineta 2009.gada 26.maija noteikumi Nr.478 „Dabas lieguma „Sedas purvs” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
23. Ministru kabineta 2008.gada 20.novembra noteikumi Nr.957 „Aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
24. Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
25. Ministru kabineta 2012.gada 16.oktobra noteikumi Nr.711 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”.
26. Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumi Nr.240 „Vispārējie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”.
27. Ministru kabineta noteikumi Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”, 1999.

28. Ministru kabineta noteikumi Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (Pieņemti: 18.12.2012., stājas spēkā: 01.01.2013.)
29. Ministru kabineta noteikumi Nr. 284 „Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika”, 1998
30. Ministru kabineta noteikumi 2011. gada 19.aprīļa MK noteikumi Nr. 300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”.

Citi materiāli

1. Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Igaunijas Republikas valdību par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā
2. Ezeru datubāze, <http://www.ezeri.lv/>
3. AAA „Ziemeļgauja” dabas aizsardzības plāns 2007.–2016., LDF, 2005.
4. Valkas novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gads, Valka, 2015
5. Latvijas ezeru sinoptiskais monitorings, Latvijas vides aģentūra, projekta atskaite, Jūrmala, 1999.g.
6. Latvijas ezeru sinoptiskais monitorings, Latvijas vides aģentūra, projekta atskaite, Jūrmala, 2002.g.
7. www.dap.gov.lv
8. www.likumi.lv
9. <http://www.meteo.lv/>
10. www.zaao.lv